

ROBERT DŽORDAN
BRENDON SANDERSON

TOČAK VREMENA

KNJIGA ČETRNAESTA

**SEĆANJE NA
SVETLOST**

**Preveo
Ivan Jovanović**

Laguna

Naslov originala

Robert Jordan and Brandon Sanderson

A Memory of Light

Book Fourteen of The Wheel of Time

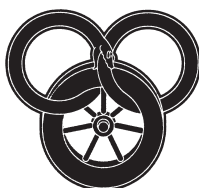
Copyright © 2012 by The Bandersnatch Group, Inc.

All rights reserved

Translation Copyright © 2014, 2026 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Za Harijet,
svetlost života gospodina Džordana,
i za Emili, svetlost mog života.*

SADRŽAJ

	MAPE	10–11
Prolog	MILOST I PALI BARJACI.	13
Poglavlje 1	NA ISTOK JE DUVAO VETAR.	63
Poglavlje 2	IZBOR ADAHA	80
Poglavlje 3	OPASNO MESTO	95
Poglavlje 4	PREDNOSTI VEZE.	108
Poglavlje 5	TRAŽITI DAR.	121
Poglavlje 6	NADARENOST	141
Poglavlje 7	NA POSAO	157
Poglavlje 8	ONAJ ČAĐAVI GRAD.	169
Poglavlje 9	POGINUTI VALJANO	177
Poglavlje 10	UPOTREBA ZMAJEVA.	192
Poglavlje 11	SAMO JOŠ JEDAN NAJAMNIK.	203
Poglavlje 12	IVER TRENUTKA.	218
Poglavlje 13	ONO ŠTO MORA DA SE URADI	226
Poglavlje 14	MERICE DVOKORENA.	236
Poglavlje 15	TVOJ VRAT U GAJTANU.	250
Poglavlje 16	TIŠINA NALIK NA VRIŠTANJE	266
Poglavlje 17	STARIJI I ISKUSNIJI.	278
Poglavlje 18	OSEĆATI SE PROTRAĆENO.	286
Poglavlje 19	IZBOR POVEŽA	301

Poglavlje 20	U TAKAN'DAR	312
Poglavlje 21	GREŠKA KOJU NE TREBA PREVIDETI...	325
Poglavlje 22	VILD	334
Poglavlje 23	NA RUBU VREMENA	346
Poglavlje 24	ZANEMARITI ZNAMENJA	359
Poglavlje 25	BRZI DELOVI	374
Poglavlje 26	RAZMATRANJA	388
Poglavlje 27	PRIJATELJSKA VATRA	400
Poglavlje 28	PREVIŠE LJUDI	410
Poglavlje 29	GUBITAK BRDA	418
Poglavlje 30	PONAŠANJE GRABLJIVACA	431
Poglavlje 31	BUJICA VODE	440
Poglavlje 32	ŽUTI CVETNI PAUK	453
Poglavlje 33	PRINČEV DUVAN	465
Poglavlje 34	PLUTANJE	484
Poglavlje 35	UVEŽBANI KEŽ	492
Poglavlje 36	NEPROMENLJIVE STVARI	500
Poglavlje 37	POSLEDNJA BITKA	510
Poglavlje 38	MESTO KOJE NIJE	668
Poglavlje 39	ONI KOJI SE BORE	671
Poglavlje 40	VUČJI BRAT	678
Poglavlje 41	OSMEH	686
Poglavlje 42	NEMOGUĆNOSTI	691
Poglavlje 43	STAKLENO POLJE	699
Poglavlje 44	DVOJICA ZANATLIJA	706
Poglavlje 45	PRAMENOVİ MAGLE	714
Poglavlje 46	PROBUDITI SE	721
Poglavlje 47	POSMATRATI VIJUGANJE TOKA	728
Poglavlje 48	JARKO KOPLJE	732
Poglavlje 49	SVETLOST I SENKA	735
Epilog	VIDETI ODGOVOR	739
	O AUTORIMA	755

I Senka pade na zemlju i svet bi pokidan kamen po kamen. Okeani utekoše i planine behu progutane, a narodi se raštrkaše po svih osam strana zemnoga šara. Mesec beše kao krv, a sunce kao pepeo. Mora proključaše, a živi zavideše mrtvima. Sve bi razmrskano i sve izgubljeno, sem sećanja – a jedno sećanje beše iznad svih ostalih, na njega koji je doveo Senku i doveo do Slamanja sveta. I njega prozvaše Zmaj.

– *Iz Alet nin Taerin alt a Kamora,*
Slamanje sveta
Nepoznati autor, Četvrto doba

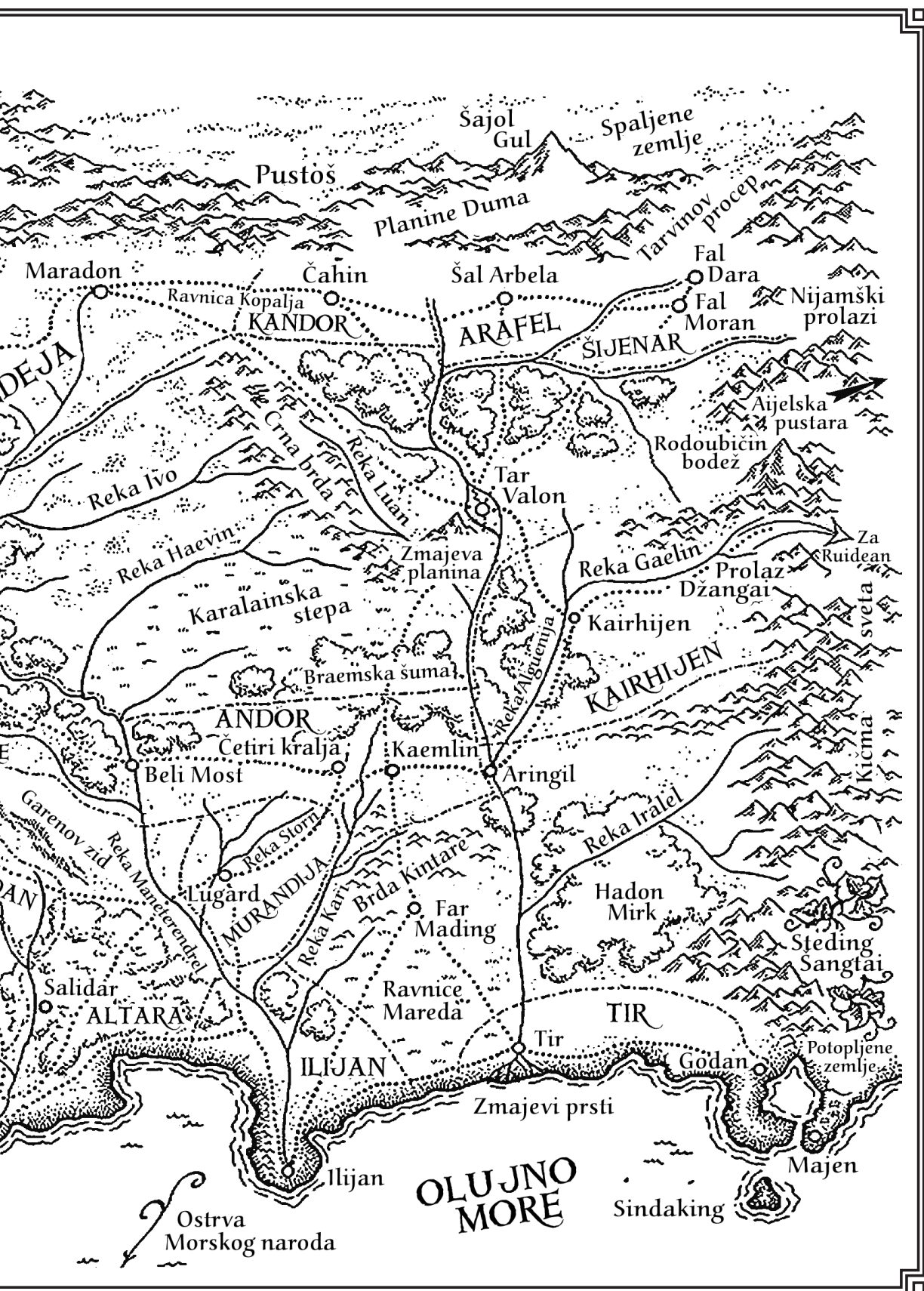

MRTVO
MORE

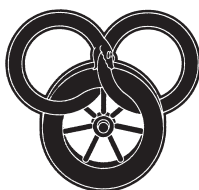
ARITSKI
OKEAN

PROLOG

MILOST I PALI BARJACI

Baird stisnu novčić između palca i kažiprsta. Veoma se onespokojio kada je osetio kako je metal *gnjecav*. On skloni palac. U tvrdom bakru sada je jasno bio utisnut njegov otisak i presijavao se na kolebljivoj svetlosti baklje. Osećao se promrzlo, kao da je čitavu noć proveo u podrumu.

Creva su mu zakrčala. Opet.

Severac jače zaduva, a baklje zatreperiše. Baird je sedeo leđima oslonjen na jedan veliki kamen blizu središta ratnog tabora. Gladni ljudi gundali su dok su grejali ruke oko vatri; zalihe hrane odavno su im se pokvarile. Drugi obližnji vojnici počеше da spuštaju na zemlju sve metalno što imaju – mačeve, kopče za oklope, verižnjače – kao rublje koje treba da se osuši. Možda se nadaju da će se metal vratiti u uobičajeno stanje kada sunce grane.

Baird nekadašnji novčić uvalja u kuglicu. *Svetlost nas saklonila*, pomislio je. *Svetlosti...* Baci kuglicu u travu, pa pruži ruku i uze kamenje koje je obrađivao.

„Karama, hoću da znam šta se ovde desilo“, prasnu lord Džarid. Džarid i njegovi savetnici stajali su nedaleko odatle, ispred jednog stola zastrtog kartama. „Hoću da znam kako im je pošlo za rukom da se ovoliko približe i hoću glavu one krvave kraljice koja je Prijateljica Mraka i Aes Sedai!“ Džarid tresnu pesnicom po stolu. Nekada se u njegovim očima nije videla tolika sumanuta grozničavost. Pritisak zbog svega toga – zbog gubitka hrane i čudnih stvari u mraku – polako ga menja.

Iza Džarida je bio oboreni zapovednički šator. Džaridovu kosu, naraslu za vreme njihovog izgnanstva, mrsio je vetar, a lice mu je bilo obasjano slabom svetlošću koju su bacale baklje. Kaput mu je još bio ulepljen busenima uvele trave što se zakačila kada je ispuzao iz šatora.

Zbunjene sluge čačkale su gvozdene šatorske kočice, koji su – baš kao sav metal u taboru – postali meki. Šatorske alke istegle su se i popucale kao topli vosak.

Čitava noć je loše mirisala. Na ustajalost, kao neka soba u koju niko godinama nije ušao. Šumski proplanak ne bi trebalo da miriše na drevnu prašinu. Bairdu creva opet zakrčaše. Svetlosti, voleo bi da nešto pojede. Opet je posvetio pažnju svom poslu, lupajući kamenom o kamen.

Držao je kamenje baš kao što ga je njegov stari papil naučio kada je bio dete. Osećaj kamena koji udara o kamen pomagao mu je da odagna glad i studen. Makar je nešto čvrsto u ovom svetu.

Lord Džarid ga namršteno pogleda krajičkom oka. Baird je bio jedan od deseterice koje je Džarid tražio da ga te noći čuvaju. „Karamo, *dočepaću* se Elejnine glave“, kaza Džarid, okrećući se da pogleda svoje kapetane. „Ova neprirodna noć delo je njenih veštica.“

„Njenu glavu?“, sa strane se začu Erijev sumnjičavi glas. „A kako će ti to tačno neko doneti njenu glavu?“

Lord Džarid se okrenu, baš kao svi ostali koji su stajali za stolom obasjanim bakljama. Eri je zurio u nebo; na ramenu mu je bio beleg zlatnog vepa koji juriša ispred crvenog koplja. Bio je to znak lične straže lorda Džarida, ali u Erijevom glasu nije se čulo poštovanje. „Čime će taj neko da joj odseče glavu, Džaride? Zubima?“

Čitav logor se ukoči zbog te stravično neposlušne rečenice. Baird se pokoleba i prestade da lupa kamenom o kamen. Da, pričalo se o tome koliko je lord Džarid skrenuo pameću – ali ovo?

Džarid zamuca od besa, a lice mu pocrvene. „Zar se usuđuješ da tako pričaš sa mnom? Pripadnik moje *straže*?“

Eri nastavi da gleda u tmurno nebo.

„Kažnjen si s dve mesečne plate“, prasnu Džarid, ali glas mu je drhtao. „Ražalovan si i do daljnjeg si zadužen da čistiš nužnik. Ako mi opet kažeš tako nešto, odseći ću ti jezik.“

Baird zadrhta od hladnog vetra. Eri je najbolji u ostacima njihove pobunjeničke vojske. Ostali stražari se promeškoliše i ponikoše.

Eri pogleda velmožu i nasmeši se. Nije rekao ni reč, ali nekako nije ni morao. Da mu odseče jezik? Sve i jedno parče metala u logoru postalo je meko kao salo. Džaridov sopstveni nož bio je na stolu, sav izvitoperen i izuvijan – pošto se istegao i istanjio kada ga je ovaj izvukao iz korica. Džaridu kaput beše otvoren, pošto su dugmad na njemu bila srebrna.

„Džaride...“, zausti Karam. Mladi velmoža jedne male kuće odane Sarandima imao je mršavo lice i pune usne. „Zar zaista misliš... zar zaista misliš da je ovo delo Aes Sedai? Sav metal u logoru?“

„Naravno“, odbrusi Džarid. „Šta bi drugo bilo? Nemoj mi reći da veruješ u one ribolovačke priče. Poslednja bitka? Fuj.“ Opet pogleda sto. Preko njega je bila razmotana karta Andora, a na njene krajeve bili su stavljeni obluci da bi je držali.

Baird se vratio svom kamenju. Udarao je kremen o granit. Morao je da se pomuči da nađe odgovarajuće komade, ali papil je naučio Bairda kako da prepozna sve vrste kamena. Starac se osećao izdanim kada je Bairdov otac otišao u grad i postao kasapin,

umesto da se bavi porodičnim zanatom. Glatki škrljac. Nazubljeni granit. Da, neke stvari na svetu i dalje su čvrste. Neke stvari. U današnje vreme, čovek ne može da se osloni na mnogo toga. Velmože koje nekada ništa nije moglo ni da dotakne sada su meke kao... pa, meke kao metal. Nebo se komeša od crnila, a hrabri ljudi – ljudi na koje se Baird dugo ugledao – noću drhte i cvile.

„Zabrinut sam, Džaride“, reče Davis. Budući stariji čovek, lord Davis bio je nešto najbliže čoveku od poverenja što je Džarid imao. „Danima nikoga nismo videli. Ni seljaka, ni kraljičinog vojnika. Nešto se dešava. Nešto loše.“

„Ona je sklonila ljude“, odbrusi Džarid. „Priprema se da nas napadne.“

„Džaride, mislim da ona ne obraća pažnju na nas“, odgovori Karam gledajući nebo. Oblaci su se i dalje komešali. Činilo se kao da su meseci prošli otkad je Baird poslednji put video vedro nebo. „Zašto bi se mučila s nama? Ljudi nam gladuju. Hrana se i dalje kvari. Znaci...“

„Pokušava da nas pritisne“, odvrati Džarid, očiju iskolačenih od grozničavosti. „Sve je ovo delo Aes Sedai.“

Logorom odjednom zavlada muk. Tišina, izuzev Bairdovog kamenja. Nikada se nije osećao kako treba dok je bio kasapin, ali našao je sebi mesto u straži svog gospodara. Zapanjujuće je slično klati krave i klati ljude. Smeta mu to s kakvom se lakoćom prebacio s jednog na drugo.

Kres, kres, kres.

Eri se okrenu. Džarid sumnjičavo pogleda gardistu, kao da se sprema da se prodere i naredi strožu kaznu.

Nije oduvek bio ovako loš, zar ne?, pomislio je Baird. *Želeo je da njegova žena stupi na presto, ali koji velmoža to ne želi?* Teško je videti dalje od imena. Bairdova porodica pokolenjima s poštovanjem i odanošću sledi porodicu Sarand.

Eri napusti zapovednički položaj.

„A kuda si ti krenuo?“, zaurla Džarid.

Eri se uhvati za rame i otkinu obeležje Sarandove kućne straže. Baci ga u stranu i izađe iz kruga svetlosti koju su bacale baklje, zaputivši se u mrak prema vetrovima koji duvaju sa severa.

Većina ljudi u logoru još nije bila otišla na spavanje. Sedeli su oko vatri, želeći da budu blizu toplote i svetlosti. Nekolicina onih koji su imali zemljane posude pokušala je da skuva parčad trave, lišća ili parčad kožnog remenja kako bi nešto pojeli – bilo šta.

Ustali su da gledaju Erija kako odlazi.

„Odmetnik“, procedi Džarid. „Nakon svega kroz šta smo prošli, on je sada rešio da ode. Samo zbog toga što je teško.“

„Džaride, ljudi gladuju“, ponovi Davis.

„Svestan sam toga. Baš ti hvala što mi *svakim svojim dahom* ističeš nevolje.“ Džarid drhtavom šakom obrisa znoj sa čela, pa tom istom šakom tresnu po karti. „Moraćemo da napadnemo neki grad; sada kada ona zna gde smo, ne možemo da joj pobeegnemo. Beli Most. Zauzećemo ga i obnoviti zalihe. Njene Aes Sedai mora da su oslabljene nakon ovoga što su noćas izvele, inače bi nas napala.“

Baird začkilji u mrak. Drugi ljudi ustaju i dižu palice ili motke. Neki su bez oružja. Kupe ćebad za spavanje i dižu na ramena zavežljaje sa odećom. A onda su počeli da odlaze iz logora, nečujno kao aveti. Nije bilo zveckanja verižnjača ili kopči po oklopi-ma. Sav metal je propao, kao da je duša istrgnuta iz njega.

„Elejna se ne usuđuje da nas otvoreno napadne“, reče Džarid, možda pokušavaju-ći da ubedi samoga sebe. „Mora da Kaemlinom vladaju nemiri. To je zbog svih onih najamnika koje si pominjao, Šive. Možda ima i pobuna. Naravno, Elenija zacemento radi protiv Elejne. Beli Most. Da, Beli Most biće savršen.“

Vidite, zauzećemo ga i tako preseći državu na dva dela. Tamo ćemo popuniti redove tako što ćemo naterati žitelje zapadnog Andora pod naš barjak. Otići ćemo u... kako se ono mesto beše zvalo? Dve Reke. Trebalo bi da tamo nađemo sposobne ljude.“ Džarid frknu. „Čujem da tamo decenijama nisu imali velmožu. Dajte mi četiri meseca i okupiću vojsku koja nije za potcenjivanje. Dovoljno veliku da se ona neće usuditi da nas napadne sa svojim vešticama...”

Baird prinese kamen svetlosti. Da bi se napravila dobra glava za koplja, mora se početi spolja i raditi ka unutra. Iscrtao je kredom odgovarajući oblik, a onda počeo da radi ka unutrašnjosti kako bi taj oblik izradio. Nakon toga je počeo da skida sitnije delove kamena.

Jednu stranu je završio ranije, a i druga polovina je skoro gotova. Činilo mu se kao da čuje svog papila kako mu šapuće. *Bairde, mi pripadamo kamenu. Ma šta tvoj otac pričao, mi pripadamo kamenu. Duboko u sebi.*

Sve više vojnika izlazilo je iz logora. Bilo je neobično to što je veoma malo njih išta pričalo. Džarid je napokon primetio šta se dešava. Uspravio se, pa je zgrabio jednu baklju i visoko je podigao. „Šta to rade? Idu u lov? Već nedeljama nismo videli nika-kvu divljač. Možda idu da postave zamke?“

Niko mu ništa nije odgovorio.

„Možda su nešto videli“, promrmlja Džarid. „Ili možda misle da su nešto videli. Više neću da trpim priče o avetima, ili druge gluposti; veštice stvaraju prikaze da bi nas onespokojile. To je... mora da je to posredi.“

Odněkud iz blizine začu se neko šuštanje. Karam je čeprkao po srušenom šatoru. Na kraju se izvukao ispod njega noseći mali zavežljaj.

„Karam?“ izusti Džarid.

Karam pogleda lorda Džarida, pa pognu glavu i poče da vezuje za pas vrećicu s novčićima. Zastade, pa se zasmija i isprazni je. Zlatnici u njoj stopili su se u jedan grumen, kao svinjske uši u salamuri. Karam stavi taj grumen u džep, pa gurnu ruku u kesu i izvadi iz nje jedan prsten. Krvavocrveni dragulj u središtu prstena nije bio oštećen. „Verovatno u današnje vreme neće moći da zalegne ni za jabuku“, promrmlja.

„Zahtevam da mi objasniš šta to radiš“, procedi Džarid. „Je li ovo tvoje maslo?“ On mahnu prema vojnicima što su odlazili. „Pokrećeš pobunu, je li o tome reč?“

„Ovo nije moje delo“, odgovori mu Karam, delujući posramljeno. „A nije ni tvoje. Ja... žao mi je.“

Karam ode od baklji. Baird shvati da je iznenađen. Lord Karam i lord Džarid prijatelji su od detinjstva.

Sledeći ode lord Davis, trčeći za Karamom. Hoće li pokušati da zadrži mlađeg čoveka? Ne, on nastavi da korača rame uz rame s Karamom. Njih dvojica nestadoše u tami.

„Progoniću vas zbog ovoga!“, zaurla Džarid za njima, glasom piskavim i prestravljenim. „Ja ću biti kraljičin supružnik! Neće biti čoveka koji će vama ili bilo kom članu vaših kuća pružiti utočište niti utehu – i to za deset pokolenja!“

Baird pogleda kamen koji je držao u šaci. Ostao je samo još jedan korak – glačanje. Dobra glava za koplje mora se malo uglačati da bi bila opasna. On izvadi drugi komad granita, koji je pokupio upravo za to, i onda pažljivo počeo da struže škrljac.

Izgleda da se ovoga sećam bolje nego što sam očekivao, pomislio je dok je lord Džarid besneo.

Ima nečeg moćnog u pravljenju glave za koplje. Taj jednostavan čin kao da potiskuje tminu. U poslednje vreme kao da je na Bairda i na ostatak logora pala nekakva sen. Kao da... kao da nije bio u stanju da bude obasjan svetlošću, ma koliko se trudio. Svakog jutra se budio osećajući se kao da mu je prethodnog dana umro neko koga je voleo.

Takav očaj ume da smrvi čoveka. Ali čin stvaranja nečega – bilo čega – predstavlja borbu protiv toga. To je jedan od načina suprotstavljanja... *njemu*. Onome kojeg niko ne pominje. To je onaj za kog svi znaju da stoji iza svega što se dešava, ma šta lord Džarid pričao.

Baird ustade. Kasnije će još glačati, ali glava čak deluje dobro. Diže drveno kopljište – metalno sečivo ispalo je kada je zlo pogodilo tabor – i priveza za njega novu glavu, baš kao što ga je njegov papir pre svih onih godina naučio.

Ostali stražari su ga gledali. „Biće nam potrebno još takvih“, reče mu Morir. „Ako si voljan.“

Baird klimnu. „Na odlasku možemo da stanemo pored padine gde sam našao kamen.“

Džarid naposletku prestade da se dere, očiju razrogačenih na svetlosti baklji. „Ne. Ti si moj lični stražar. Nećeš mi prkositi!“

Džarid skoči na Bairda, a u očima mu se videlo da hoće da ga ubije – ali Morir i Ros uhvatiše velmožu s leđa. Ros je delovao zgađeno sopstvenim činom pobune, ali nije ga puštao.

Baird potraži nekoliko stvari pored svog ćebeta, pa nakon toga klimnu ostalima i oni mu se pridružiše – osmorica ličnih stražara lorda Džarida vukli su pomahnitilog velmožu kroz ostatke tabora. Prošli su pored vatri od kojih se dizao gust dim i srušenih šatora što su ih za sobom ostavili ljudi dok su u sve većem broju odlazili u mrak, prema severu. Pravo u vetar.

Na rubu logora, Baird odabra jedno lepo i debelo drvo. Mahnu ostalima, a oni uzeše konopac koji je on doneo i vezaše za drvo lorda Džarida. Čovek se bunio sve dok mu Morir nije zapušio usta maramicom.

Baird mu priđe, pa tutnu mešinu s vodom Džaridu u ruku. „Milostivi, ne otimaj se previše, ili ćeš ispustiti tu mešinu. Trebalo bi da možeš da izbaciš iz usta tu maramicu – ne izgleda mi kao da je previše čvrsto vezana – i da podigneš mešinu dovoljno da možeš da se napiješ. Evo, izvadiću zapušač.“

Džarid je Bairda streljao pogledom.

„Milostivi, nije o tebi reč“, objasni mu Baird. „Oduvek si se dobro ophodio prema mojoj porodici. Ali, vidiš, ne možemo da te vodimo sa sobom dok nam otežavaš život. Samo, postoji nešto što moramo da uradimo, a ti sve sprečavaš da to urade. Možda je trebalo da ranije neko kaže nešto. Pa, šta je tu je. Ponekad, predugo ostaviš meso da visi, pa čitava polutka mora da se baci.“

Klimnu ostalima, a oni otrčaše da pakupe svoju ćebad. Pokaza Rosu obližnju stenu od škrljca i reče mu kako da prepozna dobar kamen za koplje.

Baird se potom opet okrenu da pogleda lorda Džarida, koji je pokušavao da se otme i odveže. „Milostivi, za ovo nisu krive veštice. Za ovo nije kriva Elejna... valjda bi sada trebalo da je zovem kraljicom. Baš je čudno razmišljati o tako mladom i lepom čeljadetu kao o kraljici. Radije bih je uzeo u krilo u nekoj gostionici nego što bih joj se poklonio, ali Andoru je potrebna vladarka koju će slediti u Poslednju bitku, a to nije tvoja suprug. Žao mi je.“

Džarid samo klonu onako vezan, a sav bes kao da isteče iz njega. Sada je ronio suze. To je bilo neobično videti.

„Reći ću ljudima pored kojih budemo prošli, ako budemo prošli pored ikakvih ljudi, gde se nalaziš“, obeća Baird, „i da verovatno imaš nešto dragulja sa sobom. Možda će doći po tebe. Možda.“ Pokoleba se. „Nije trebalo da pružaš otpor. Kao da su svi sem tebe znali šta će se desiti. Zmaj je ponovo rođen, stare veze su raskinute a stari zaveti raščinjeni... a ja ću radije biti *obešen* nego da dopustim da Andor pođe u Poslednju bitku bez mene.“

Baird ode u mrak, dižući svoje novo koplje na rame. *Svejedno imam zavet stariji od onoga datog tvojoj porodici. Zavet koji ni sam Zmaj ne bi mogao da raskine.* Bio je to zavet dat zemlji. Kamenje je u njegovoj krvi, a njegova krv je u andorskom kamenju.

Baird okupi ostale i podoše ka severu. Iza njih, u mraku, njihov gospodar je cvileo, potpuno sam, a aveti su počele da promiču kroz logor.

Talmanes povuče Selfarove uzde tako da konj zaigra i zatrese glavom. Dorat je delovao žustro. Možda je Selfar osećao da je njegov gospodar uznemiren.

Noćni vazduh je bio pun dima. Dima i vrištanja. Talmanes je poveo Družinu pored drumu zakrčenog garavim izbeglicama. Kretali su se kao naplavine u blatnjavoj reci.

Vojnici Družine zabrinuto su gledali izbeglice. „Polako!“, viknu im Talmanes. „Ne možemo da trčimo sve do Kaemlina. Polako!“ Vodio je ljude najbrže što je smeo, skoro trčeći. Njihovi oklopi su zveketali. Elejna je pola Družine povel na Merilorsko polje, uključujući Esteana i veći deo konjice. Možda je očekivala da će morati brzo da se povuče.

Pa, Talmanesu konjica neće biti od prevelike vajde na gradskim ulicama, koje su nesumnjivo jednako zakrčene kao taj put. Selfar frknu i zatrese glavom. Sada su već blizu; gradske zidine su neposredno ispred njih – crne se u mraku naspram gnevne svetlosti. Kao da je čitav grad postao lomača.

Tako mi milosti i palih barjaka, pomislio je Talmanes i naježio se. Ogromni oblaci dima dizali su se nad gradom. To je gadno. Daleko gore nego kada su Aijeli napali Kairhijen.

Talmanes naposljetku pusti Selfara da pruži korak. Dorat se dade u galop pored puta, a onda se Talmanes nevoljno probi preko, ne obraćajući pažnju na preklinjanja za pomoć. Zbog vremena koje je proveo s Metom, priželjkivao je da može da pruži nekakvu pomoć tim ljudima. Baš je čudno kako Metrim Kauton utiče na čoveka. Talmanes sada sasvim drugačije gleda na ljude niskog roda. Možda je to zbog toga što još ne zna da li da o Metu razmišlja kao o velmoži ili ne.

S druge strane puta bacio je pogled na grad u plamenu, čekajući da ga njegovi ljudi sustignu. Mogao je sve da ih stavi u sedla – mada nisu uvežbana konjica, svi u Družini imaju konja koji služi za putovanje preko velikih razdaljina. Noćas se nije usuđivao da izda takvo naređenje. Pošto Troloci i Mirdraali vrebaju po ulicama, Talmanesu je trebalo da njegovi ljudi smesta budu spremni za bitku. Samostrelci su sa zapetim oružjem marširali na bokovima dugih kolona kopljonoša. Ma koliko njihov zadatak bio hitan, on nema namere da dopusti da njegovi vojnici budu izloženi troločkom jurišu.

Ali ako izgube one zmajeve...

Svetlost nas obasjala, pomislio je Talmanes. Grad od sveg tog dima koji se komeša iznad njega izgleda kao da ključa. Ali neki delovi Unutrašnjeg grada – koji se diže visoko na brdu i vidi se preko gradskih zidina – još nisu u plamenu. Palata još nije zapaljena. Je li moguće da neki vojnici tamo pružaju otpor?

Nikakav glas nije stigao od kraljice, a sudeći po onome što je Talmanes video, nikakva pomoć neće stići za grad. Mora da kraljica još nije svesna onoga što se dešava, što je loše.

Veoma, *veoma* loše.

Talmanes ugleda Sendipa, u društvu nekih izviđača Družine. Vitki čovek je pokušavao da se izvuče iz skupine izbeglica.

„Preklinjem te, čestiti gazda“, ridala je jedna mlada žena. „Moje dete, moja kćerka, u severnom delu...“

„Moram da stignem do svoje radnje!“, urlao je jedan zdepasti čovek. „Moja staklarija...“

„Ljudi moji“, kaza Talmanes, terajući konja među njih, „čovek bi pomislio da bi, ako već želite da vam pomognemo, bilo pametno da se sklonite i da nas pustite da dođemo do krvavog grada.“

Izbeglice nevoljno uzmakoshe, a Sendip klimnu Talmanesu u znak zahvalnosti. Preplanule puti i tamne kose, Sendip je bio jedan od zapovednika u Družini i dobar vidar. Međutim, tom prijatnom čoveku lice je danas bilo sumorno.

„Sendipe“, obrati mu se Talmanes pokazujući, „tamo.“

Nedaleko od njih stajala je velika skupina vojnika i gledala grad.

„Najamnici“, progundā Sendip. „Prošli smo pored nekoliko takvih družina. Ni jedan jedini nije pokazao nikakve namere ni prstom da mrdne.“

„To ćemo još videti“, reče mu Talmanes. Ljudi su i dalje kuljali kroz gradske kapije, kašljući, grabeci ono malo stvari što su poneli i vodeći uplakanu decu. Ta bujica neće ubrzo presahnuti. Kaemlin je krcat kao gostionica na pijačni dan; oni koji su bili dovoljno srećni da pobegnu tek su mali deo u odnosu na one što su još u gradu.

„Talmanese“, tiho mu kaza Sendip, „onaj grad će se ubrzo pretvoriti u smrtonosnu zamku. Nema dovoljno izlaza iz njega. Ako dopustimo da Družina unutra bude pribijena...“

„Znam. Ali...“

Kod gradske kapije, nekakav talas osećanja pronese se između izbeglica. Bilo je to nešto bezmalo opipljivo, kao nekakav drhtaj. Vrištanje se pojača i postade još napetije. Talmanes se okrenu; ogromne prilike kretale su se u senkama iza kapije.

„Svetlosti!“, ote se Sendipu. „Šta je to?“

„Troloci“, odgovori Talmanes okrećući Selfara. „Svetlosti! Pokušaće da zauzmu kapiju i da zaustave izbeglice.“ Iz grada vodi pet kapija; ako ih Troloci sve zauzmu...

To što se dešava već je pokolj. Ako Troloci uspeju da spreče prestravljene ljude da pobegnu, stvari će postati daleko gore.

„Bojni redovi – brže!“, zaurla Talmanes. „Svi na kapiju!“ On potera Selfara u galop.

Zgrada u kojoj se nalazio smatrala bi se gostionicom bilo gde drugde, mada Isam u njoj nikada nikoga nije video, izuzev žena obamrljih pogleda koje su se starale o nekoliko neuglednih soba i pripremale bezukusna jela. Tu niko nikad ne dolazi radi uživanja. Sedeo je na tvrdoj stolici za borovim stolom toliko starim da je verovatno posiveo davno pre Isamovog rođenja. Suzdržavao se od toga da dodiruje površinu stola, da ne bi završio s više cepki nego što Aijeli imaju kopalja.

Isamova ulubljena limena čaša bila je puna neke tamne tečnosti, mada on nije pio. Sedeo je pored zida, dovoljno blizu onom jednom jedinom prozoru u gostionici da vidi šta se dešava ispred zgrade, na ulici od nabijene zemlje, slabašno osvetljenoj s nekoliko zarđalih svetiljaka okačenih ispred zdanja. Isam je dobro pazio da mu se lice ne vidi kroz prljavo staklo. Nikada nije gledao pravo kroz prozor. Najpametnije je ne privlačiti pažnju kada se čovek nalazi u Gradu.

To je jedino ime koje je to mesto imalo, ako se uopšte može reći da ima ikakvo ime. Poslednjih dve hiljade godina velike straćare građene su i zamenjivane novima bezbroj puta. Zapravo, ako se malo progleda kroz prste, to naselje i liči na prilično veliki grad. Većinu zgrada podigli su zarobljenici koji se često malo razumeju u zidanje ili se ne razumeju nimalo. Nadgledali su ih jednako neuki ljudi. Priličan broj kuća delovao je kao da ih samo zgrade sa strane drže da se ne sruše.

Znoj se Isamu slivao niz lice, dok je on krišom gledao šta se dešava na ulici. Ko će doći po njega?

U daljini je jedva razabirao planine koje su sekle noćno nebo. Negde u Gradu, čulo se siktanje metala o metal, poput otkucaja nekog čeličnog srca. Prilike su se kretale ulicom. Bili su to muškarci ogrnuti širokim plaštovima i s namaknutim kapuljačama, lica sve do očiju skrivenih iza krvavocrvenih velova.

Isam je dobro pazio da ih ne gleda dugo.

Začu se grmljavina. Padine one planine bile su prepune čudnih munja, koje su sevale navije prema sveprisutnim tmurnim oblacima. Malo ljudi zna za taj Grad, ne tako daleko od doline Takanđar, nad kojom se Šajol Gul nadvija. Isam ne bi imao ništa protiv da i sam živi u neznanju.

Još jedan muškarac prođe. Crveni velovi. Uvek ih nose preko lica. Pa, skoro uvek. Ako vidiš da neko od njih spušta veo, vreme je da ga ubiješ – jer ako ti ne ubiješ njega, on će tebe. Većina muškaraca s crvenim velovima kao da nije imala nikakvog razloga da bude na ulici, sem da se mršte jedni na druge i da možda tuku brojne lutalice – kojima su rebra ispala od gladi, zbog čega su i podivljali – kad god im pređu put. Ono malo žena što je izašlo iz skloništa pognutih glava, trčkaralo je krajevima ulice. Deca se nisu videla, a verovatno ih i ima veoma malo. Grad nije mesto za decu. Isam to dobro zna. Tu se rodio i odrastao.

Jedan od muškaraca koji su prolazili ulicom pogledao je kroz Isamov prozor i stao. Isam se potpuno ukupio. Sama N'Sei, Okoslepnici, oduvek su bili osetljivi i gordi. Ne, isuviše je blago reći da su osetljivi. Dovoljan im je samo hir pa da zakolju nekog Netalentovanog. Obično to budu sluge. Obično.

Čovek s crvenim velom i dalje ga je gledao. Isam je smirio živce i nije mu uzvratio pogled. Hitno je pozvan da dođe, a čovek ne zanemaruje takve stvari ako mu je do života. Ali ipak... ako onaj čovek načini makar korak prema gostionici, Isam će skliznuti u Tel'aran'riod, potpuno siguran da tamo čak ni Izabrani neće moći da ga slede.

Sama N'Sei se odjednom okrenu od prozora i za tren oka, brzo koračajući, ode od zgrade. Isam oseti kako ga napetost malčice napušta, mada je se zapravo nikada neće u potpunosti rešiti – makar ne u tom mestu. Iako je tu proveo detinjstvo, to mesto nije dom. To mesto je smrt.

Pokret. Isam baci pogled prema kraju ulice. Jedan visoki čovek u crnom kaputu i plaštu hodao je prema njemu, lica potpuno izloženog. Neverovatno, ali ulica se praznila kako su se Sama N'Sei sklanjali u druge ulice i sokake.

Dakle, to je Moridin. Isam nije bio prisutan kada je Izabrani prvi put došao u Grad, ali čuo je za to. Sama N'Sei su mislili da je Moridin jedan od Netalentovanih, sve dok im on nije pokazao da zapravo nije tako. Stege koje njih sputavaju za njega nisu važile.

Broj poginulih Sama N'Sei menja se u zavisnosti od pripovedača, ali niko nikada nije tvrdio da ih je bilo manje od desetak. Sudeći po onome što vidi, Isam sasvim veruje u to.

Kada je Moridin stigao do gostionice, na ulici nije bilo više nikoga sem pasa. A onda je Moridin samo prošao pored nje. Isam ga je gledao onoliko pomno koliko se usuđivao. Činilo se kao da Moridina ne zanimaju ni on ni gostionica, a Isamu je bilo

naloženo da u njoj čeka. Možda Izabrani ima druga posla, a sa Isamom će se pozabaviti tek nakon toga.

Nakon što je Moridin prošao, Isam je naposljetku otpio mali gutljaj svog tamnog pića. Meštani ga zovu „vatra“. Dostojno je svoga imena. Navodno je u vezi s nekim pićem iz Pustare. Kao sve ostalo u Gradu, i ono je iskvareni vid prvobitnog napitka.

Koliko će ga Moridin terati da čeka? Isam ne voli da bude tu. To ga previše podseća na detinjstvo. Jedna služavka prođe – žena u haljini toliko iscepanoj da je izgledalo kao da nosi rite – i spusti tanjir na sto. Njih dvoje nisu izmenili ni reč.

Isam spusti pogled na svoje jelo. Povrće – mahom paprika i luk – tanko isečeno i obareno. On uze jedno parče i zagriže, pa uzdahnu i odgurnu tanjir. Povrće je bilo bljutavo i nezačinjeno kao ovsena kaša. U tanjiru nije bilo mesa. To je zapravo dobra stvar; on ne voli da jede meso, sem ako lično nije ubio i iskasapio životinju. To mu je ostalo iz detinjstva. Ne znaš ako nisi gledao kako je kasape. Ne sigurno. Ako ovde čovek nađe meso, to bi *moglo* da bude nešto što je uhvaćeno na jugu, ili možda životinja koja je tu odgajena – krava ili koza.

Ili bi moglo biti nešto sasvim drugo. Ljudi ovde znaju da gube igre, pa onda ne mogu da plate, i nestanu. A često se dešava da Sama N'Sei koji se ne rode sa svim darovima nastradaju za vreme obuke. Tela znaju da nestanu. Leševi retko bivaju sahranjeni.

Plamen spalio ovo mesto, pomislio je Isam dok mu se utroba prevrtala. *Plamen ga spalio...*

Neko je ušao u gostionicu. Nažalost, s mesta gde je sedeo nije mogao da drži na oku oba prilaza vratima. Bila je to lepa žena, odevena u crno opervaženo crvenim vezom. Isamu njen vitak stas i lice istančanih crta nisu bili poznati. Sve je sigurniji da može da prepozna sve Izabrane; dovoljno ih se nagledao u snu. Naravno, oni to ne znaju. Misle da su gospodari tog mesta, a neki od njih *zaista* su veoma vešti.

On je jednako vešt, ali je takođe izuzetno dobar u tome da bude neprimećen.

Dakle, ko god da je ova žena, zapravo je prerusena. Zašto se uopšte trudi da se ovde krije? Bilo kako bilo, mora da ga je ona pozvala. Nijedna žena ne šeta se Gradom s tako kraljevskim izrazom lica, s tolikom samouverenošću, kao da očekuje da će je i kamenje poslušati ako mu naredi da skoči. Isam tiho pade na jedno koleno.

Taj pokret probudi mu bol u trbuhu, na mestu gde je bio ranjen. Još se nije oporavio od bitke s vukom. Osetio je izvesno meškoljenje u sebi; Luk mrzi Ajbaru. Neobično. Obično je Luk pomirljiviji, a Isam čvrst. Pa, tako on vidi sebe.

Bilo kako bilo, saglasni su kada je reč o tom određenom vuku. S jedne strane, Isam je ushićen; kao lovac retko kada je imao izazov kakav je Ajbara. Međutim, njegova mržnja je veća od toga. *Ubiće Ajbaru.*

Isam sakri da se namrštio od bola tako što pognu glavu. Žena ga ostavi da kleči i sede za njegov sto. Nekoliko trenutaka provela je lupkajući jednim prstom po limenoj čaši, zureći u njen sadržaj, i ni reč nije progovarala.

Isam je bio nepomičan. Mnoge budale koje sebe zovu Prijateljima Mraka vrte se i koprcaju kada neko pokaže moć nad njima. Zaista, nevoljno je priznao sebi, i Luk bi se vrlo verovatno isto tako koprcao.

Isam je lovac. To je sve što njega zanima. Kada je čovek siguran u to što jeste, nema nikakvog razloga da mrzi kada mu neko pokaže gde mu je mesto.

Plamen ga spalio, ali trbuh ga *baš* boli.

„Hoću da bude mrtav“, reče ta žena. Glas joj beše tih, ali napet.

Isam ništa ne odgovori.

„Hoću da bude rasporen kao životinja, da mu se creva prosu po zemlji, da mu se gavranovi napiju krvi, da mu kosti ostanu da izblede, pa posive, pa *popucaju* na vrelini sunca. Hoću da bude *mrtav*, lovče.“

„Al'Tor.“

„Da. U tome nisi uspeo.“ Glas joj je bio leden. On se naježi. Ova je opaka. Opaka koliko Moridin.

Tokom godina koje je proveo služeći ih, naučio je da prezire većinu Izabranih. Uprkos svoj njihovoj moći i navodnoj mudrosti, svađaju se kao deca. Zbog te žene je u mislima zastao i zapitao se je li *zaista* uhodio sve njih. Ova deluje drugačije.

„Pa?“, upita ga ona. „Imaš li nešto da kažeš o svojim neuspesima?“

„Svaki put kada me je neko od ostalih poslao na ovaj lov“, odgovorio joj je, „neko drugi bi došao da me odvuče i da mi dâ novi zadatak.“

Zapravo, on bi najradije da nastavi lov na vuka. Ne bi prekršio naređenja – ne ona koja mu neki Izabrani izda neposredno. Sem lova na Ajbaru, njemu je svaki lov isti. Ako već mora, ubiće tog Zmaja.

„Tako nešto se ovoga puta neće dogoditi“, kaza mu Izabrana, i dalje zureći u njegovu čašu. Nije ga ni pogledala, niti mu je dopustila da ustane, pa je on stoga ostao da kleči. „Svi ostali su te se odrekli. Sem ako ti Veliki gospodar ne naredi drugačije – ako te *lično ne pozove* – tvoje je da se držiš ovog zadatka. Ubij Al'Tora.“

Pokret ispred prozora natera Isama da pogleda u stranu. Izabrana nije gledala skupinu u crno zakukuljenih prilika kako prolaze ispred gostionice. Vetar nije zanosio plašt nijedne od tih prilika.

Pratile su ih kočije, a one su neobičan prizor u Gradu. Kočije se kreću lagano, ali svejedno se ljuljaju i truckaju po ulici punoj rupa. Isam ne mora da pogleda kroz prozore tih kočija, preko kojih su bile navučene zaveses, da bi znao da se u njima vozi trinaest žena – tačno onoliko koliko ima Mirdraala. Nijedan Sama N'Sei nije se vratio na ulicu. Oni obično izbegavaju takve povorke. Iz očiglednih razloga, imaju... jak stav o takvim stvarima.

Kočije prodoše. Tako dakle. Još jedan je uhvaćen. Isam je pretpostavljao da se s tim običajem završilo nakon što je opaćina očišćena.

Pre nego što je opet spustio pogled na pod, ugledao je nešto još neverovatnije. Malo i prljavo lice gledalo je iz senki jednog sokaka preko puta. Razrogačene oči, ali bojažljivo držanje. Moridinov prolazak i dolazak trinaestorke rasterao je Sama N'Sei sa ulice. Tamo gde nema njih, ulična deca mogu da budu u izvesnoj meri bezbedna. Možda.

Isamu je došlo da zaurla na to dete da ode. Da mu kaže da beži i da se usudi na prelazak Pustoši. Da je bolje umreti u trbuhu nekog Crva nego živeti u ovom Gradu i trpeti ono što ti Grad radi. Idi! Beži! *Umri!*

Trenutak je brzo prošao, a uličar se vratio u senke. Isam je pamtio kada je on bio to dete. Tada je mnogo toga naučio. Kako da nađe hranu kojoj može da se veruje i koju neće povratiti kada sazna šta je u njoj bilo. Kako da se bori noževima. Kako da izbegne da ga bilo ko vidi ili primeti.

I naravno – kako da ubije čoveka. Svi koji dovoljno dugo prežive u Gradu taj nauk veoma dobro savladaju.

Izabrana je i dalje zurila u njegovu čašu. Isam shvati da ona gleda svoj odraz. Šta li u njemu vidi?

„Biće mi potrebna pomoć“, napokon kaza Isam. „Ponovorođeni Zmaj ima stražare, a retko kada je u snu.“

„Pomoć je spremna“, ona tiho kaza. „Ali tvoje je da ga *nađeš*, lovče. Više ne možeš da se igraš kao što si se ranije igrao i da pokušavaš da ga namamiš da on dođe tebi. Lijus Terin će nanjušiti takvu zamku. Sem toga, on sada neće skrenuti sa svog puta. Ostalo je malo vremena.“ Ona je to pričala o zastrašujuće neuspešnom poduhvatu u Dvema Rekama. Tada je Luk bio glavni. Šta Isam zna o pravim gradovima i pravim ljudima? Skoro da oseća žudnju za takvim stvarima, mada pretpostavlja da su to Lukova osećanja. Isam je samo lovac. Ljudi ga ne zanimaju ništa više od toga da zna koja su najbolja mesta na telu kuda će strela prodrati u srce.

Ali poduhvat u Dvema Rekama... vonja kao mrcina. On i dalje ne zna. Je li cilj zaista bio da se namami Al'Tor, ili da se Isam drži podalje od važnih dešavanja? On zna da su Izabrani opčinjeni njegovim sposobnostima; on može nešto što oni ne mogu. O, mogu da oponašaju to kako on ulazi u san, ali za to im je potrebno usmeravanje, Kapije, vreme.

Dosta mu je da bude pion u njihovim igrama. Neka ga samo puste da lovi i neka prestanu da menjaju lovinu svake nedelje.

Ali takve stvari se ne govore Izabranima. Zadržao je svoje primedbe za sebe.

Senke se pojaviše u vratima gostionice i služavka se izgubi u zadnjoj prostoriji, tako da je trpezarija ostala potpuno prazna, izuzev Isama i Izabrane.

„Možeš da ustaneš“, reče mu ona.

Isam žurno ustade, baš u trenutku kad dva čoveka uđu u prostoriju. Bili su visoki, mišićavi i nosili su crvene velove. Bili su u smeđoj odeći, baš kao Aijeli, ali nisu nosili ni koplja ni lukove. Ta stvorenja ubijaju daleko smrtonosnijim oružjem.

Mada je pazio da mu lice bude bezizražajno, Isam je osetio kako ga preplavljuju osećanja. Detinjstvo puno bola, gladi i smrti. Čitav život proveden u izbegavanju pogleda takvih ljudi. Iz petnih žila se upinjao da se ne trese dok su se oni približavali stolu, krećući se skladnim pokretima prirodnih grabljivaca.

Spustiše velove i iskeziše zube. *Plamen me spalio*. Zubi su im bili naoštreni.

Oni su Preobraćeni. To im se vidi u očima – očima koje nekako nisu onakve kakve bi trebalo da budu, nisu u potpunosti *ljudske*.

Isam je skoro istog trena pobegao u san. Ne može da ubije obojicu. Bio bi pretvoren u prah i pepeo pre nego što bi mu pošlo za rukom da obori jednog. Imao je prilike da vidi kako Sama N'Sei ubijaju; često to čine samo da bi otkrili nove načine korišćenja svojih moći.

Ne napadaju. Znaju li da je ta žena Izabrana? Onda, zašto su spustili velove? Sama N'Sei nikada ne spuštaju velove sem kada očekuju da će ubiti nekoga – i to samo kada je reč o ubistvima koja veoma željno iščekuju.

„Ovi će te pratiti“, kaza mu Izabrana. „Dobićeš i šačicu Netalentovanih da ti pomognu sa Al'Torovim stražarima.“ Okrenula se prema njemu i prvi put ga pogledala u oči. Delovala je... zgađeno. Kao da joj je odvratno to što joj je potrebna njegova pomoć.

Pratiće te, kazala mu je. A ne Služiće te.

Krvavi kućkin sin. Mrzeće taj posao.

Talmanes se baci u stranu, za dlaku izbegavši troločku sekiru. Tle se zatrese kada sekira razmrskala kaldrmu; on se sagnu i zabi sečivo stvorenju kroz butinu. Stvor je imao bivolju gubicu, pa je zabacio glavu da zariče.

„Plamen me spalio, što ti smrdi iz usta“, procedi Talmanes, pa istrgnu mač i ustuknu za korak. Stvor pade na jednu nogu, a Talmanes mu odseče šaku kojom je držao sekiru.

Boreći se za dah, Talmanes se udalji a njegova dva saborca proburaziše Troloka kopljima kroz leđa. Uvek je pametnije boriti se protiv Troloka u društvu. Pa, uvek je pametnije boriti se protiv *bilo koga* kada imaš još nekoga na svojoj strani, ali to je još važnije kada je reč o Trolocima, uzevši u obzir njihovu veličinu i snagu.

Leševi su bili raštrkani u mraku kao gomile smeća. Talmanes je bio primoran da zapali stražarsko mesto pored gradske kapije kako bi imao svetla; pet-šest stražara koji su u njoj ostali za sada su pripojeni Družini.

Poput nekakve crne oseke, Troloci počеше da se povlače od kapije. Previše su razvukli svoje redove pokušavajući da je osvoje. To jest, bolje je reći da su bili *primorani* da pokušavaju da je osvoje. S tom gomilom je bio i jedan Polutan. Talmanes dodirnu ranu na boku. Bila je krvava.

Stražara je skoro do kraja izgorela. Moraće narediti da se zapali nekoliko radnji. To dovodi do opasnosti da se požar proširi, ali grad je već izgubljen. Nema svrhe da se sada suzdržava. „Brinte!“, prodra se. „Zapali onu tamo konjušnicu!“

Sendip mu priđe u trenutku kada Brint protrča pored njega, noseći baklju. „Vratiće se. Verovatno ubrzo.“

Talmanes klimnu. Sada kada se bitka završila, žitelji grada počеше da naviru iz uličica i sokaka, kolebljivo krećući ka kapiji i – pretpostavljali su – bezbednosti.

„*Ne možemo da ostanemo ovde i da branimo ovu kapiju*“, kaza Sendip. „Zmajevi...“

„Znam. Koliko smo ljudi izgubili?“

„Još nemam tačan broj. Najmanje stotinu.“

Svetlosti, Met će me odrati kada čuje za to. Met mrzi da gubi vojnike. Taj čovek je dobrodušan isto koliko je genijalan – što je neobičan ali nadahnjujući spoj. „Pošalji izviđače da drže na oku obližnje gradske puteve i da paze na Nakot Senke. Nabacajte

ove troločke lešine na gomile, da bi se tako napravile prepreke; mogu da posluže makar za nešto. Ti, vojnici!”

Jedan od iznurenih vojnika koji su tuda prolazili ukopa se u mestu. Nosio je kraljičine boje. „Milostivi?”

„Moramo obavestiti narod da je ovaj izlaz iz grada bezbedan. Postoji li nekakav zov koji andorski seljaci umeju da prepoznaju? Nešto što bi ih dovelo ovamo?”

„Seljaci“, zamišljeno kaza taj čovek. Izgleda da mu se ta reč nije dopadala. Ne koriste je baš često u Andoru. „Da, *Kraljičin marš*.”

„Sendipe?”

„Narediću da se svira, Talmanese“, odgovori mu Sendip.

„Dobro.“ Talmanes kleknu da očisti mač o košulju ubijenog Troloka, dok mu je u boku sevalo od bola. Rana nije strašna. Ne pod uobičajenim uslovima. Zapravo, to je bila samo posekotina.

Košulja je bila toliko prljava da se skoro pokolebao da obriše oružje, ali troločka krv je loša za sečiva, pa je ipak obrisao mač. Ustao je, ne obraćajući pažnju na bol, pa je pošao prema kapiji gde je vezao Selfara. Nije se usudio da veruje da će taj konj izdržati protiv Nakota Senke. Dobar je to škopac, ali nije prošao krajišničku obuku.

Niko ga nije pitao šta to radi kada se popeo u sedlo i poterao Selfara na zapad, kroz gradsku kapiju, prema onim najamnicima koje je ranije ugledao. Talmanesa nije iznenadilo što su se približili gradu. Bitka privlači ratnike kao što vatra privlači promrzle putnike u zimskoj noći.

Nisu se pridružili bitki. Kada je Talmanes dojahao do njih, sačekala ga je mala skupina plaćenika: šestorica ljudi s volujskim mišicama i – vrlo verovatno – volujskom pameću. Prepoznali su i njega i Družinu. Met je u poslednje vreme sasvim slavan, pa je zbog njega i Družina čuvena. Nema sumnje da su takođe primetili da je Talmanesova odeća umrljana troločkom krvlju i da ima zavoj na boku.

Ta rana je sada već počela da ga žestoko peče. Talmanes zauzda Selfara, a onda strpljivo potapša po bisagama. *Negde ovde sam stavio duvan...*

„Pa?“, upita jedan plaćenik. Lako je bilo prepoznati ko je vođa; nosio je najbolji oklop. Često se dešava da neko postane vođa najamničke družine tako što samo ostane u životu.

Talmanes iz bisaga izvadi lulu; nije mu to bila najbolja, već odmah posle nje. Gde li je taj duvan? Nikada ne nosi svoju najbolju lulu u bitku. Njegov otac je govorio da to donosi nesreću.

Ah, pomislio je vadeći vrećicu s duvanom. On stavi malo duvana u glavu lule, pa uze jednu grančicu i nagnu se da je gurne u baklju koju je neki zabrinuti najamnik držao.

„Nećemo da se borimo ako nam ne bude plaćeno“, reče vođa. Bio je to jedan zdepast i iznenađujuće čist čovek, mada mu ne bi bilo zgoreg da potkreše bradu.

Talmanes zapali lulu, pučkajući dim. Iza njega se oglašiše rogovi. Ispostavilo se da je *Kraljičin marš* dopadljiva melodija. Rogove je pratila dreka, pa se Talmanes osvrnuo. Troloci na glavnom drumu – ovoga puta veća gomila.

Samostrelci obrazovaše redove i počеше da odapinju strele na naređenje koje Talmanes nije čuo.

„Nećemo...“, opet poče glavni plaćenik.

„Znaš li šta je ovo?“, tiho upita Talmanes, ne vadeći lulu iz usta. „Ovo je početak kraja. Ovo je rušenje država i ujedinjavanje ljudskog roda. Ovo je *Poslednja bitka*, budalo jedna krvava.“

Ljudi se nelagodno promeškoliše.

„Da li... da li govoriš u kraljičino ime?“, upita vođa, pokušavajući da spase šta se spasti može. „Samo hoću da se pobrinem za moje ljude.“

„Ako se budete borili“, odgovori mu Talmanes, „obećavam vam veliku nagradu.“

Čovek je čekao.

„Obećavam ti da ćeš nastaviti da dišeš“, završi Talmanes, pa opet povuče dim iz lule.

„Je li to pretnja, Kairhijenjanine?“

Talmanes pusti dim iz usta, pa se nagnu u sedlu i unese vođi u lice. „Noćas sam ubio Mirdraala, Andorče“, tiho mu kaza. „Okrznuo me je sečivom iz Takan'dara, a rana se zacrnela. To znači da u najboljem slučaju imam nekoliko sati pre nego što me otrov tog sečiva ne sagori iznutra i pre nego što umrem najbolnijom smrću kojom čovek može da umre. Stoga, prijatelju, predlažem ti da mi veruješ kada ti kažem da zaista nemam šta da izgubim.“

Čovek trepnu.

„Imate izbor“, nastavi Talmanes, okrećući konja i glasno se obraćajući vojnicima. „Možete da se borite rame uz rame s nama ostalima i da pomognete da ovaj svet dočeka novu zoru, pa ćete možda na kraju i zaraditi neki novac. To ne mogu da vam obećam. Druga mogućnost koju imate jeste da sedite ovde, da posmatrate pokolj i govorite sami sebi kako ne radite za džabe. Ako budete imali sreće i mi ostali spasemo svet bez vas, poživetećete taman dovoljno dugo da budete obešeni o te vaše kukavičke šije.“

Tišina. Rogovi su se glasali iz mraka iza njega.

Glavni plaćenik pogleda svoje saborce. Oni klimnuše u znak saglasnosti.

„Idite i pomozite u odbrani one kapije“, naredi im Talmanes. „Ja idem po ostale najamničke družine.“

Lejlvín je posmatrala mnoštvo logora kojima je mesto znano kao Merilorsko polje bilo načičkano. U mraku, pošto mesec još neko vreme neće izroniti iza obzorja, skoro da je mogla zamisliti da su logorske vatre zapravo brodske svetiljke u nekom krcatom pristaništu kada padne noć.

To je verovatno prizor koji ona nikada više neće videti. Lejlvín Bezbrodna nije kapetan niti će to ikada više biti. Priželjkivati da je drugačije bilo bi isto što i prkositi prirodi onoga što je postala.

Bejl je dodirnu po ramenu. Debeli prsti mu behu grubi od mnogih dana provedenih u poslu. Digla je ruku i spustila je preko njegove. Bilo je jednostavno provući se kroz jednu od onih Kapija koje se otvaraju u Tar Valonu. Bejl se dobro snalazio u tom

gradu, mada je gundao zbog toga što je tamo. „Od ovog mesta me 'vata jeza“, govorio je i „Jesam želeo da nikad više ne kročim na ove ovdi ulice. Jesam želeo.“

Svejedno je pošao s njom. Dobar je čovek taj njen Bejl Domon. Boljeg nije mogla da nađe u tim stranim zemljama, uprkos tome što se on u prošlosti bavio sumnjivom trgovinom. To je sada iza njega. Ako i ne razume kako se stvari ispravno rade, ipak daje sve od sebe.

„Ovo je baš opak prizor“, reče on, šestareći pogledom preko spokojnog mora svetala u mraku. „Šta sada hoćeš da radiš?“

„Naći ćemo Ninaevu al'Meru ili Elejnu Trakand.“

Bejl se počeo po bradi; nosio ju je po ilijanskom običaju, tako da mu je gornja usna bila izbrijana. Kosa mu je bila različite dužine; sada kada ga je oslobodila, pre-stao je da brije deo glave. Naravno, ona je to učinila da bi mogli da se uzmu.

Tako je i bolje; izbrijana glava bi tu privlačila pažnju. Bio je veoma dobar sođin kada su izvesne... stvari bile rešene. Međutim, na kraju je morala da prizna da Bejl Domon nije bio za sođina. Previše je neotesan i nema te plime koja bi njega izbrusila. Upravo takvog ga ona i želi, mada to nikada nije naglas rekla.

„Kasno je, Lejlvín“, reče joj on. „Možda bi trebalo da sačekamo jutro.“

Ne. Logori su spokojni, to jeste istina, ali to nije spokoj sna. To je spokoj brodovlja koje čeka pravi vetar.

Ona malo zna o onome što se tu dešava – u Tar Valonu se nije usudila ni da zine da bi postavljala pitanja, kako njen naglasak ne bi otkrio da je Seanšanka. Ovoliko okupljanje ne dešava se bez ozbiljne pripreme. Iznenadila se kada je videla koliko je sve to ogromno; čula je da će se tu održati sastanak kojem će prisustvovati Aes Sedai. To što je videla prevazilazilo je sva njena očekivanja.

Pošla je preko polja, a Bejl je pošao za njom, i oboje su se pridružili skupini slugu iz Tar Valona koje su im dozvolile da ih prate zahvaljujući tome što ih je Bejl podmi-tio. Nije joj drago zbog sredstava kojima se on poslužio, ali nije mogla da smisli ništa drugo. Pokušavala je da ne razmišlja previše o ljudima s kojima se prvobitno sreo u Tar Valonu. Pa, ako se ona nikada više neće naći na brodu, Bejlu se nikada više neće pružiti prilika da krijumčari. To je makar nekakva uteha.

Ti si brodski kapetan. To je sve što znaš da budeš, sve što želiš. A sada si Bezbrodna. Naježila se, pa stisla šake u pesnice da se ne bi obgrlila. Da do kraja života bude na tom nepromenljivom kopnu, da nikada više ne može da se kreće brže od konjskog galopa, da nikada više ne oseti vazduh pučine, da nikada više ne okrene pramac prema obzorju, digne sidro, razvije jedra i jednostavno...

Ona se prenu. Treba da nađe Ninaevu i Elejnu. Možda je Bezbrodna, ali neće dopustiti sebi da sklizne u dubine i da se udavi. Odredila je smer i zakoračala. Bejl se malo pogrbi, sav sumnjičav, i pokušao da istovremeno drži na oku sve što se dešava oko njih. Takođe ju je pogledao nekoliko puta, stiskajući usne tako da su se istanjile. Ona sada već dobro zna šta to znači.

„Šta je bilo?“, upita ga ona.

„Lejlvín, šta mi tražimo ovde?“

„Rekla sam ti. Moramo da nađemo...”

„Da, ali zašto? Šta misliš da ćeš da uradiš? One su Aes Sedai.”

„Ranije su mi ukazale poštovanje.”

„Pa misliš da će da nas prime?”

„Možda.” Pogleda ga. „Reci, Bejle. Nešto ti je na umu.”

On uzdahnu. „Lejlvín, zašto mi moramo da negde budnemo primljeni? Mogli bi da nađemo negde brod, u Arad Domanu. Negde gde nema *ni* Aes Sedai *ni* Seanšani.”

„Ja ne bih plovila brodom kakav ti voliš.”

On je bezizražajno pogleda. „Lejlvín, ja znam da poslujem pošteno. To ne bi...”

Ona diže ruku da ga učutka, pa ga uhvati za rame. Zaustavili su se na stazi. „Znam, ljubavi moja. Znam. Reči koje govorim služe da skrenu pažnju, da nas zavrte u struji koja ne vodi nikuda.”

„Zašto?”

Ta jedna jedina reč zagrebala ju je kao iver ispod nokta. Zašto? *Zašto* je prešla sav taj put s Metrimom Kautonom, u opasnoj blizini Kćeri Devet Meseca? „Bejle, moj narod živi u ozbiljnom nerazumevanju sveta. Živeći tako, stvaraju nepravdu.”

„Oni te jesu odbacili, Lejlvín“, tiho joj odgovori on. „Više nisi jedna od njih.”

„*Uvek* ću biti jedna od njih. Moje ime je opozvano, ali ne i moja krv.”

„Zaista mi je žao zbog uvrede.”

Ona odsečno klimnu. „I dalje sam odana carici, neka bi živela večno. Ali damane... one su *osnova* njene vlasti. One su sredstvo kojim održava red i kojim drži carstvo na okupu. A damane su laž.”

Sulđam mogu da usmeravaju. Dar može da se nauči. Sada, mesecima nakon što je otkrila tu istinu, njen um jednostavno nije u stanju da pojmi sve posledice tog saznanja. Nekoga drugog bi možda više zanimalo ostvarivanje političke prednosti; neko drugi bi se možda vratio u Seanšan i to saznanje iskoristio da stekne moć. Lejlvín je skoro priželjkivala da je uradila upravo to. Skoro.

Ali ono kako su sulđam preklinjale... to što je upoznala te Aes Sedai koje nisu ni nalik onome što su je učili da jesu.

Nešto mora da se uradi. Ali radeći to – da li ona stvara mogućnost da se čitavo carstvo sruši? Mora vrlo pomno razmotriti svoje poteze, baš kao u poslednjim krugovima igre šal.

Njih dvoje nastaviše da prate povorku slugu u mraku; Aes Sedai često šalju slugu po stvari koje su ostavile u Beloj kuli, tako da je putovanje napred-nazad uobičajeno, što je dobro za Lejlvín. Prodoše u tabor Aes Sedai a da ih niko nije zaustavio.

Iznenadila se zbog toga kako su lako ušli u njihov logor, a onda je videla nekoliko ljudi pored staze. Nije ni čudo što ih isprva nije primetila; neki od njih stapali su se sa okruženjem, naročito u mraku. Primetila ih je tek kada se jedan pokrenuo i odvojio od ostalih da bi pošao za njom i Bejлом.

Za svega nekoliko trenutaka, postalo je očigledno da ih je izdvojio od ostalih. Možda zbog njihovog hoda ili držanja. Pazili su da se obuku jednostavno, mada se po Bejlovoj bradi videlo da je Ilijanac.

Lejlvín stade – uhvativši Bejla za ruku – pa se okrenu da se suoči sa čovekom koji ih je sledio. Na osnovu opisa koje je čula, pretpostavljala je da je reč o Zaštitniku.

Zaštitnik im priđe koracima skladnim kao da je divlja zver. I dalje su se nalazili blizu ivice logora, a šatori su bili podignuti tako da obrazuju prstenove. Sa izvesnom nelagodom, primetila je da iz nekih šatora sija svetlost suviše postojana da bi dopirala od neke sveće ili svetiljke.

„Ho“, javi se Bejl i prijateljski mahnu Zaštitniku. „Tražimo Aes Sedai po imenu Ninaeva al’Mera. Ako ona nije ovde, možda je tu Elejna Trakand?“

„Ni jedna ni druga nisu u ovom logoru“, odgovori im Zaštitnik. Bio je to čovek dugih ruku i pokreti su mu bili skladni. Crte njegovog lica, uokvirene dugom tamnom kosom, delovale su... nedovršeno. Kao da ih je iz nekog kamena isklesao vajar kojeg je na pola posla taj poduhvat prestao da zanima.

„Ah“, reče Bejl. „Onda smo pogrešili. Bi l’ nam mogô pokazati gde one logoruju? Vidiš, malo nam je hitno.“ Govorio je vešto i s lakoćom. Kada je nužno, Bejl ume da bude krajnje očaravajući. Daleko više nego Lejlvín.

„Zavisi“, odgovori Zaštitnik. „Da li i tvoja saputnica želi da nađe ove Aes Sedai?“

„Ona...“, poče Bejl, ali Zaštitnik diže ruku.

„Hteo bih da to čujem od nje“, reče, ne skidajući pogled s Lejlvín.

„To jes ono što oću“, reče Lejlvín. „Matore mi babe! Te žene, one su nam obećale da će da nas plate i ja oću da se naplatim. Aes Sedai ne lažu. Svi znaju da je tako. Ako neš da nas vodiš kod nji, nađi nam nekog ko oće!“

Zaštitnik se pokoleba, razrogačivši oči na tu bujicu reči, a onda – srećom – klimnu. „Ovuda.“ Povede ih dalje od središta logora, ali više nije delovao sumnjičavo.

Lejlvín tiho uzdahnu od olakšanja i pođe s Bejlom iza Zaštitnika. Bejl je ponosno pogleda, cereći se toliko da bi ih sigurno odao da se Zaštitnik osvrnuo. Ona nije mogla a da mu ne uputi tračak osmeha.

Ilijanski naglasak njoj nikako nije prirodan, ali oboje su se saglasili da je previše opasno da govori svojim rodnom seanšanskim naglaskom, naročito kada se nalazi među Aes Sedai. Bejl je tvrdio da nema pravog Ilijanca koji bi je prihvatio kao jednu od njih, ali da je očigledno dovoljno dobra da zavara nekog stranca.

Osetila je olakšanje kada su otišli dalje od logora Aes Sedai i zašli u mrak. To što ima dve prijateljice – jesu joj prijateljice, unatoč nevoljama koje one imaju jedna s drugom – koje su Aes Sedai, ne znači da želi da budu u logoru prepunom takvih. Zaštitnik ih je poveo do jedne velike čistine blizu središta Merilorskog polja. Tu je bio podignut ogroman tabor, s brojnim malim šatorima.

„Aijeli“, tiho joj kaza Bejl. „Ima ih na desetine ’iljada.“

Zanimljivo. O tim Aijelima pričaju se strašne priče, za koje nije moguće da su istinite. Ipak, priče – pa čak i preterane – govore da su to najbolji ratnici sa ove strane okeana. Da su okolnosti drugačije, volela bi da se prijateljski nadmeće s nekima od njih. Spusti ruku na svoju uprtnjaču; sakrila je palicu u dugom džepu sa strane uprtnjače, tako da je može s lakoćom dohvatiti.

Ti Aijeli vala jesu *visok* narod. Prošla je pored nekoliko njih, koji su se izležavali pored logorskih vatri, naizgled potpuno opušteni. Međutim, njihove oči pratile su je oštrijim pogledima čak i od zaštitničkih. To su opasni ljudi, spremni na ubijanje i dok se izležavaju pored vatre. Nije mogla da razazna barjake koji se vijore noćnim nebom nad tim logorom.

„Zaštitniče, koji kralj ili kraljica vlada ovim taborom?“, pozva ona.

Čovek se okrenu da je pogleda, ali lice mu se nije videlo u mračnim senkama. „Tvoj kralj, Ilijanko.“

Bejl se pored nje ukoči.

Moj...

Ponovorođeni Zmaj. Ponosila se time što nije načinila nijedan pogrešan korak, niti se spotakla, dok su hodali – ali bilo je gusto. Muškarac koji može da usmerava. To je gore, daleko gore od Aes Sedai.

Zaštitnik ih povede do jednog šatora blizu središta logora. „Imate sreće; gori joj svetlo.“ Ispred šatora nije bilo straže, pa ju je on pozvao i dobio dozvolu da uđe. Jednom rukom je zadigao šatorsko krilo sa ulaza i klimnuo im je, ali druga ruka bila mu je na balčaku i stajao je u borbenom stavu.

Bilo joj je mrsko što taj mač ostaje iza nje, ali ušla je u šator kako joj je bilo naređeno. Šator je bio obasjan jednom od onih neprirodnih svetlosnih kugli, a za писаćim stolom je sedela žena u zelenoj haljini i očigledno sastavljala pismo. Ninaeva al'Mera je ono što bi se u Seanšanu zvalo telarti – žena s vatrom u duši. Kako je Lejlvina shvatila, Aes Sedai bi trebalo da su spokojne kao mirna voda. Pa, ta žena možda povremeno jeste takva – ali njena mirna voda je od onog soja kakav se nalazi na samo okuku od gadnog vodopada.

Ninaeva nastavi da piše i nakon što su oni ušli. Više ne nosi pletenicu; kosa joj je padala samo do ramena. To je bio prizor jednako čudan kao brod bez jarbola.

„Posvetiću ti se za trenutak, Slite“, reče Ninaeva. „Mislim, zaista, to kako svi vi u poslednje vreme pazite na mene podseća me na kvočku koja je izgubila jaje. Zar vaše Aes Sedai nemaju posla za vas?“

„Ninaeva Sedai, Lan je mnogima od nas veoma važan“, odgovori joj Zaštitnik – Slit – smirenim i promuklim glasom.

„O, a meni nije? Ma zaista, pitam se da li bi trebalo da te pošaljem da cepaš drva, ili tako nešto. Ako još jedan Zaštitnik dođe da me pita je li mi potrebno...“

Ona diže pogled i napokon ugleda Lejlvina. Ninaevi lice smesta postade bezizražajno. Ledeno. Goruće ledeno. Lejlvina probi znoj. Ta žena joj drži život u šaci. Zašto ih Slit nije doveo pred Elejnu? Možda nije ni trebalo da pominju Ninaevu.

„Ovo dvoje tražili su da te vide“, kaza Slit. Mač mu je bio isukan. Lejlvina to nije ni primetila. Domon je tiho gundao sebi u bradu. „Tvrde da si im obećala da ćeš im platiti neki novac, pa da su došli po to. Međutim, nisu se predstavili u Kuli i našli su način da se provuku kroz jednu od Kapija. Čovek je iz Ilijana. Žena je odnekud drugde. Prikriva naglasak.“

Pa, možda nije tako dobra u oponašanju ilijanskog naglasaka koliko je mislila da jeste. Lejlvina na tren pogleda njegov mač. Ako se baci u stranu, njegov udarac će je

verovatno promašiti, pod pretpostavkom da joj napadne trup ili vrat. Onda bi mogla da izvadi palicu i...

Suočena je s jednom Aes Sedai. Ako bi se zakotrljala, više se ne bi digla na noge. Uхватило bi je tkanje Jedne moći, ili bi joj se desilo nešto možda još gore.

„Znam ih, Slite“, ledenim glasom odgovori Ninaeva. „Dobro si postupio što si ih doveo meni. Hvala ti.“

On vrati mač u kanije, a Lejlvín oseti hladan vazduh na vratu kada on tiho kao šapat izađe iz šatora.

„Ako si došla da moliš za oproštaj“, reče Ninaeva, „došla si kod pogrešne osobe. Nosim se mislju da te dam u ruke Zaštitnicima da te ispituju. Možda bi oni mogli da iz tog tvog nevernog uma s krvlju istoče i nešto korisno o tvom narodu.“

„I meni je drago što tebe opet vidim, Ninaeva“, hladno joj odgovori Lejlvín.

„I šta se desilo?“, zatraži da čuje Ninaeva.

Šta se desilo? O čemu ta žena priča?

„Jesam pokušao“, odjednom sa žaljenjem kaza Bejl. „Jesam se borio protiv njih, ali lako su me savladali. Mogli su da mi zapale brod, da nas sve potope i da pobiju moje ljude.“

„Bolje da ste svi do jednog izginuli, Ilijanče“, odvrati Ninaeva. „Ter'angreal je završio u rukama jedne od Izgubljenih; Semirhag se krila među Seanšanima, pretvarajući se da je nekakav sudija. Istinozborac? Je li to prava reč?“

„Da“, tiho odgovori Lejlvín. Sada razume. „Želim zbog toga što sam prekršila svoj zavet, ali...“

„Ti *žališ* zbog toga, Egeanin?“, upita Ninaeva i ustade tako odsečno da obori stolicu na kojoj je do tada sedela. „*Žaljenje* nije reč koju bih ja upotrebila da opišem ugrožavanje čitavog sveta i to što si nas dovela na rub tame i bezmalo gurnula preko! Ženo, ona je dala da se naprave novi primerci te stvari. Jedan od njih je završio oko vrata Ponorodenog Zmaja. *Ponoroden* Zmaj lično bio je pod vlašću jedne od Izgubljenih!“

Ninaeva diže ruke. „Svetlosti! Zbog tebe smo bili na *otkucaj srca* od kraja. Kraja svega. Nema više Šare, nema više sveta, nema više ničega. Milioni života bi se ugasili zbog tvoje nemarnosti.“

„Ja...“ Lejlvínini neuspesi odjednom su joj delovali neizmerno. Njen život – izgubljen. Čak i njeno ime – izgubljeno. Brod joj je oduzela sama Kćer Devet Meseca. U svetlosti toga što joj je sada rečeno, sve to joj zvuči beznačajno.

„Jesam se borio“, odlučnije reče Bejl. „Borio sam se iz sve snage.“

„Izgleda da je trebalo da ti se pridružim“, primeti Lejlvín.

„Pokušavao sam da ti to objasnim“, sumorno odgovori Bejl. „Sada već mnogi put, plamen me spalio ako nisam.“

„Ma“, izusti Ninaeva i uhvati se za glavu. „Egeanin, šta tražiš ovde? Nadala sam se da si mrtva. Da si umrla pokušavajući da ispuniš svoj zavet – ne bih mogla da te krivim.“

Sama sam to dala Surot u ruke, pomislila je Lejlvín. Bila je to cena koju sam platila za svoj život – bio je to jedini izlaz.

„Pa?“ Ninaeva je ošinu pogledom. „Da čujem, Egeanin.“

„Više ne nosim to ime.“ Lejlvín pade na kolena. „Sve mi je oduzeto, uključujući i čast – kako se sada čini. Dajem ti sebe kao nadoknadu za to.“

Ninaeva frknu. „Mi ne držimo ljude kao stoku, za razliku od vas Seanšana.“

Lejlvín ostade da kleči. Bejl joj spusti ruku na rame, ali nije ni pokušao da je podigne na noge. Sada već dobro razume zašto ona mora da uradi to što mora. Skoro da je postao civilizovan.

„Na noge“, prasnu Ninaeva. „Svetlosti, Egeanin. Sećam se da si bila tako snažna da si mogla da zubima mrviš kamenje i pljuješ pesak.“

„Upravo me moja snaga nagoni na ovo“, odgovori ona spuštajući pogled. Zar Ninaeva ne razume koliko je to teško? Lakše bi joj bilo da samu sebe zakolje, samo što joj nije ostalo dovoljno časti da za sebe traži tako lak kraj.

„Diži se!“

Lejlvín učini kako joj je rečeno.

Ninaeva zgrabi svoj plašt sa kreveta i ogrnu se. „Hajde. Odvešćemo te kod Amirlin. Možda će ona znati šta da radi s tobom.“

Ninaeva izjuri u mrak, a Lejlvín pođe za njom. Odluku je donela. Postoji samo jedan put koji ima smisla i samo jedan način da sačuva mrvicu časti i da možda pomogne svom narodu da preživi laži koje je tako dugo sam sebi govorio.

Lejlvín Bezbrodna sada pripada Beloj kuli. Šta god joj one rekle, šta god pokušale da urade s njom, ta se činjenica neće promeniti. One je poseduju. Ona će biti da'kovejl toj Amirlin i preživeće tu oluju kao brod čija je jedra pocepao vetar.

Možda će, sa onim što je ostalo od njene časti, moći da zasluži da joj ta žena veruje.

„To je deo jednog starog krajiškog melema protiv bolova“, govorio je Melten skidajući zavoj sa Talmanesovog boka. „Pliholist usporava opačinu koju prokleti metal ostavlja.“ Melten je bio visok, čupav čovek. Oblačio se kao andorski šumar – nosio je jednostavnu košulju i plašt – ali je pričao kao Krajišnik. U torbici je nosio šarene lopte s kojima je ponekad žonglirao kako bi uveseljavao druge pripadnike Družine. Mora da je u nekom drugom životu bio zabavljač.

Delovalo je neverovatno da je on čovek koji bi se opredelio za život u Družini – ali to važi za sve njih, ovako ili onako.

„Ne znam kako suzbija otrov“, nastavio je Melten. „Ali ga svezjedno suzbija. Pazi, to nije prirodan otrov. Ne možeš da ga isisaš iz rane.“

Talmanes pritisnu bok. Izgarao je od bola, kao da mu trnova loza gmiže pod kožom i da mu svakim puzavim pokretom cepa meso. Oseća kako se otrov kreće njegovim telom. Svetlosti, to boli.

Nedaleko od njega, Družina se probijala kroz Kaemlin prema palati. Probili su se kroz južnu kapiju, ostavljajući najamničke družine da pod Sendipovim zapovedništvom brane zapadnu kapiju.

Ako u gradu uopšte ima ljudi koji pružaju otpor, biće ih u palati. Družina sve vreme naleće na čudovišta i upada u bitke.

Talmanes nikako ne može da sazna da li u palati neko zaista pruža otpor, sve dok ne stigne tamo. To znači da on vodi svoje ljude prema dvoru, sve vreme se boreći, kao i da ostavlja mogućnost da ga neka od onih lutajućih gomila Troloka zaobiđe te da mu preseče odstupnicu. Ali tu ništa ne može da se uradi. Mora saznati je li išta ostalo od branilaca palate. Odatle će moći da se probije dublje u grad i pokušati da se doko-pa zmajeva.

U vazduhu se osećao miris dima i krvi; za vreme kratke stanke u borbi, nagomilali su mrtve Troloke sa strane da bi imali prostora da prođu ulicom.

I u toj četvrti je bilo izbeglica, mada ne bujica. Možda potočić koji curi iz mraka dok Talmanes i Družina zauzimaju delove široke ulice što vodi prema dvoru. Te izbeglice nikada nisu zatražile da Družina čuva njihovu imovinu ili da povрати njihove domove od Troloka; samo su jecali od radosti što vide ljude koji pružaju otpor. Medvin je bio zadužen da ih šalje u slobodu niz bezbedni prolaz koji je Družina izvojevala.

Talmanes krenu prema palati, podignutoj povrh brda koje se jedva videlo u mraku. Premda je veći deo grada bio u plamenu, palata nije gorela; njeni beli zidovi kao da su lebdeli u zadimljenoj noći poput nekakvih aveti. Nema vatre. To *mora* da znači kako tamo neko pruža otpor, zar ne? Zar je Troloci ne bi napali čim su ušli u grad?

Poslao je izviđače napred niz ulicu, dajući svojim ljudima – i sebi – trenutak da se odmore.

Melten završi sa stavljanjem melema i previjanjem Talmanesa.

„Hvala ti, Meltene“, kaza mu Talmanes i klimnu. „Već osećam kako melem deluje. Kazao si da je to deo leka protiv bolova. Šta je drugi deo?“

Melten skide metalnu pljosku s pojasa i pruži mu je. „Šijenarska rakija. Nerazblažena.“

„Čoveče, nije pametno piti u borbi.“

„Uzmi to“, tiho mu odgovori Melten. „Zadrži tu pljosku i napij se iz nje, moj lorde. U suprotnom, do sledećeg zvona nećeš biti na nogama.“

Talmanes se pokoleba, pa uze pljosku i otpi jedan dug gutljaj. Rakija ga je pržila gore od rane. Zakašlja se, pa skloni rakiju. „Meltene, čini mi se da si pobrkao boce. Ovo mora da si našao u nekoj štavionici.“

Melten frknu. „A ljudi pričaju da ti nemaš smisla za šalu, lorde Talmanese.“

„I nemam“, odgovori mu Talmanes. „Gledaj da budeš blizu mene s tim tvojim mačem.“

Melten klimnu; pogleda ga ozbiljno. „Strahokobnik“, prošapta.

„Šta je to?“

„Krajiška titula. Ubio si Sen. Strahokobnik.“

„U tom trenutku je u njemu bilo jedno sedamnaest strela.“

„To nije bitno.“ Melten ga uhvati za rame. „Strahokobniče – kada više ne budeš mogao da podneseš bol, stisni obe pesnice i digni ih prema meni. Ja ću to učiniti.“

Talmanes ustade, ne mogavši a da ne zastenje. Razumeli su se. Nekoliko Krajišnika u Družini bili su saglasni – rane nanete sečivom iz Takanđara potpuno su nepredvidive. Neke se brzo zagnoje, a od drugih se ljudi razbole. Ali kada rana pocrni kao što je Talmanesova pocrnela... to je najgore. Ne može ga spasti ništa sem da u narednih nekoliko zvona nađe Aes Sedai.

„Vidiš“, promrlja Talmanes, „sreća što nemam smisla za šalu, inače bih mislio da se Šara sprda sa mnom. Denele! Imaš li kartu pri ruci?“ Svetlosti, kako mu Vanin nedostaje.

„Milostivi“, javi se Denel, žureći preko mračne ulice i noseći u jednoj ruci baklju, a u drugoj na brzinu iscrtanu kartu. On je jedan od zapovednika zmajeva u Družini. „Mislim da sam našao brži put kroz ove ulice do mesta gde je Aludra uskladištila zmajeve.“

„Najpre ćemo se probiti do palate“, odgovori mu Talmanes.

„Milostivi.“ Denelove široke usne tiho su izgovarale te reči. Čačkao je uniformu kao da ga steže. „Ako se Senka prva dokopa tih zmajeva...“

„U potpunosti sam svestan opasnosti, Denele, hvala ti. Koliko brzo možeš da pomeraš te stvari, pod pretpostavkom da dođemo do njih? Zabrinut sam zbog mogućnosti da se previše rastegnemo, a ovaj grad gori brže od masnih ljubavnih pisama koje je neki visoki lord uputio svojoj naložnici.“

„Milostivi, mogu s jednim ili dva hica razrušiti neprijateljski grudobran, ali zmajevi se *ne* kreću brzo. Zakačeni su za taljige, što će pomoći, ali neće biti ništa brži od... recimo, povorke kola za snabdevanje. A biće potrebno vreme i da se nameste kako treba i da se iz njih opali.“

„Onda ćemo nastaviti ka palati“, reče Talmanes.

„Ali...“

„U palati“, strogo kaza on, „možda nađemo žene koje mogu da usmeravaju i koje mogu da nam otvore Kapiju pravo do Aludrinog skladišta. Sem toga, ako zateknemo dvorsku gardu kako se i dalje bori, znaćemo da su nam prijatelji iza leđa. *Povrat ćemo* te zmajeve, ali to ćemo učiniti pametno.“

Primitio je Ladvina i Mara kako dotrčavaju s brda. „Tamo su Troloci!“, viknu Mar, žureći pred Talmanesa. „Ima ih najmanje stotinu i ukopali su se nasred ulice.“

„Ljudi, u bojni poredak!“, viknu Talmanes. „Napred ka palati!“

Šatorom za preznojavanje vladao je potpuni muk. Avijenda je očekivala da će njena priča možda biti dočekana s nevericom. Svakako je očekivala da će joj postavljati pitanja. Ovu mučnu tišinu, bremenitu bolom, nije očekivala.

Mada je nije očekivala, ipak je razume. Osetila ju je nakon što je preživela svoju viziju Aijela kako u budućnosti lagano gube dič'toh. Bila je svedok smrti, obeščašćenja i propasti svog naroda. Sada bar ima nekoga s kime će podeliti to breme.

Usijano kamenje u loncu tiho je šištalalo. Neko bi trebalo da sipa još vode, ali niko od njih šest u šatoru nije se ni mrdnuo da to učini. Drugih pet prisutnih bile su

Mudre, sve do jedne, i nage – baš kao Avijenda – kao što je već običaj u šatorima za preznojavanje. Sorilea, Amis, Bair, Melaina i Kimer od Tomanela Aijela. Sve su zurile u daljinu, svaka na trenutak sama sa svojim mislima.

Jedna po jedna, ispravile su leđa i sele uspravno, kao da prihvataju novo breme. To je Avijendi pružilo izvesnu utehu. Naravno, nije očekivala da će ih te vesti slomiti, ali joj je svejedno godilo što ih vidi kako okreću lica prema opasnosti, a ne od nje.

„Slepnik je sada preblizu svetu“, reče Melaina. „Šara je nekako izvitoperena. U snu i dalje vidimo mnoge stvari koje će se možda desiti, a možda i neće, ali ima tako mnogo mogućnosti da ne možemo da ih razlikujemo. Sudbina našeg naroda nejasna je našim šetačima kroz snove, baš kao i sudbina Kar’a’karna nakon što Poslednjeg dana pljune Slepniku u oko. Ne znamo je li ono što je Avijenda videla istina.“

„Moramo to da isprobamo“, kaza Sorilea, pogleda kamenog. „Moramo da znamo. Hoće li sada svim ženama biti prikazana ta vizija, umesto one druge, ili je ovo bilo jedinstveno iskustvo?“

„Elenar od Darina“, javi se Amis. „Njena obuka skoro da je završena; ona će biti sledeća koja će otići u Ruidean. Mogle bismo da zamolimo Hajdu i Šani da je ohrabre u tome.“

Avijenda se jedva suzdrža da se ne strese. Isuviše dobro zna kako Mudre ohrabruju.

„To bi bilo dobro“, kaza Bair i nagnu se napred. „Možda se ovo dešava kada neko prođe kroz staklene stubove drugi put? Možda je to upravo stoga zabranjeno.“

Nijedna nije pogledala Avijendu, ali ona je osećala da razmišljaju o njoj. To što je uradila *jeste* nedozvoljeno. Takođe je zabranjeno pričati o onome što se desilo u Ruideanu.

Neće biti nikakvog prekora. Ruidean je nije ubio; to je Točak izatkao. Bair nastavi da zuri u daljinu. Znoj se slivao Avijendi niz lice i nedra.

Ne nedostaje mi kupanje, kazala je u sebi. Ona nije neka mokrozemka. Ipak, šatori za preznojavanje zapravo nisu zaista potrebni sa ove strane planina. Noću nema jetke studeni, tako da vreline u šatoru guši, umesto da pruža utehu. A vode *ipak* ima dovoljno za kupanje...

Ne. Stisnu zube. „Mogu li da govorim?“

„Ne budali, dete“, reče joj Melaina. Ta žena samo što se nije porodila. „Sada si jedna od nas. Ne moraš da tražiš dozvolu.“

Dete? Biće potrebno vreme da je one zaista prihvate kao jednu od njih, ali se trude. Niko joj nije naredio da skuva čaj ili sipa vodu u kazan. Pošto nema učenica, a nema ni gaišaina pri ruci, smenjivale su se na tim poslovima.

„Manje me brine da li će se vizija ponoviti“, kaza Avijenda, „od onoga što mi je prikazano. Hoće li se to dogoditi? Možemo li to da sprečimo?“

„Ruidean nam pokazuje dve vrste vizija“, javi se Kimer. Bila je to mlađa žena, možda manje od deset godina starija od Avijende, tamnoride kose i izduženog preplanulog lica. „Prva vizija je ono što bi moglo da bude, a druga – između stubova – ono što se dogodilo.“

„Treća vizija bi mogla biti bilo jedno, bilo drugo“, primeti Amis. „Stubovi su oduvek tačno prikazivali prošlost; zašto ne bi s jednakom tačnošću prikazali budućnost?“

Avijendi srce stade na tren.

„Ali zašto bi“, tiho upita Bair, „stubovi prikazali očaj koji se ne može promeniti? Ne. Ne želim da poverujem u to. Ruidean nam je uvek pokazivao ono što nam je bilo potrebno da vidimo. Da bi nam pomogao, a ne da bi nas uništio. Ova vizija mora da takođe ima neku svrhu. Možda da nas ohrabri da budemo časniji?“

„To nije bitno“, šturo reče Sorilea.

„Ali...“, zausti Avijenda.

„To nije bitno“, ponovi Sorilea. „Ako je ova vizija nepromenljiva, ako je naša sudbina da... posrnemo... kao što si ispričala, da li bi bilo koja od nas prestala da se bori da to promeni?“

Šatorom opet zavlada muk. Avijenda odmahnu glavom.

„Moramo se ponašati kao da se to može promeniti“, nastavi Sorilea. „Avijenda, najbolje je da se ne bavimo tvojim pitanjem. Moramo rešiti kojim ćemo putem da krenemo.“

Avijenda shvati da klima glavom. „Ja... Da, da, u pravu si, Mudra.“

„Ali šta možemo da učinimo?“, upita Kimer. „Šta možemo da promenimo? Za sada, Poslednja bitka *mora* biti dobijena.“

„Bezmalob“, javi se Amis, „želim da je ta vizija nepromenljiva, jer bi to makar bio dokaz da ćemo pobediti u ovoj borbi.“

„To ništa ne dokazuje“, odvrati Sorilea. „Slepnikova pobeda skršila bi Šaru, tako da nijedna vizija budućnosti ne može biti pouzdana, niti joj se može verovati. Bez obzira na proročanstva o onome što će se možda dogoditi u predstojećim Dobima, sve će postati ništa ako Slepnik pobeđi.“

„Ova vizija koja se meni ukazala ima nekakve veze sa onim što Rand namerava, šta god to bilo“, reče Avijenda.

Sve je pogledaše.

„Na osnovu onoga što ste mi kazale“, nastavi ona, „on sutra namerava da otkrije nešto važno.“

„Kar’a’karn gaji izvesnu... naklonost ka dramatičnim izlaganjima“, odgovori Bair, a u glasu joj se čula naklonost koju oseća. „On je kao krokodol koji je čitavu noć marljivo radio praveći gnezdo da bi ujutru mogao da peva o njemu svima koji su voljni da ga slušaju.“

Avijenda se iznenadila kada je otkrila skup kod Merilora; saznala je za njega samo zahvaljujući tome što je iskoristila svoju vezu s Random al’Torom kako bi otkrila gde je on. Stigavši tu i otkrivši da ih je tako mnogo okupljeno, da su mokrozemske snage sabrane, zapitala se je li to deo onoga što je videla. Da li je taj skup početak onoga što će postati njena vizija?

„Osećam se kao da znam više nego što bi trebalo.“ To je rekla bezmalob kao da se obraća samoj sebi.

„Na jedan tren dobro si videla ono što će budućnost možda doneti“, reče joj Kimer. „Avijenda, to će te promeniti.“

„Sutrašnji dan je ključan“, reče Avijenda. „Njegov plan.“

„Na osnovu onoga što si ispričala“, odgovori joj Kimer, „zvuči mi kao da on name-rava da zanemari Aijele – sopstveni narod. Zašto bi on svima dao darove, ali ne i naj-zaslужnijima? Zar želi da nas uvredi?“

„Mislim da nije to razlog“, odgovori Avijenda. „Mislim da on namerava da uputi zahteve onima koji budu prisutni, a ne da im da darove.“

„Jeste pominjao neku cenu“, saglasi se Bair. „Cenu koju namerava da iznudi od ostalih. Nikome nije pošlo za rukom da izvuče od njega šta će biti ta tajna cena.“

„Večeras je otišao kroz Kapiju u Tir i vratio se s nečim“, dodade Melaina. „Devi-ce su to izvestile – on se sada drži svog zaveta da će ih voditi sa sobom. Kada smo ga pitale za tu cenu, kazao je da je reč o nečemu o čemu Aijeli neće morati da brinu.“

Avijenda se namršti. „On tera ljude da mu plate da bi učinio ono što svi znamo da mora učiniti? Možda previše vremena provodi sa onom paziteljkom koju mu je Mor-ski narod poslao.“

„Ne, to je dobro“, odgovori Amis. „Ti ljudi mnogo traže od Kar’a’karna. On ima pravo da zauzvrat traži nešto od njih. Oni su nejaki; možda namerava da ih pre-kali.“

„Pa nas je zato izostavio“, tiho reče Bair, „jer zna da smo mi već prekaljeni.“

Šatorom zavlada tišina. Amis, delujući uznemireno, nasu vodu preko usijanog kamenja u loncu. Začu se šištanje i diže se para.

„U tome je stvar“, javi se Sorilea. „On ne namerava da nas uvredi, već da nam učini čast – onako kako on gleda na stvari.“ Odmahnu glavom. „Trebalo bi da je pametniji.“

„Počesto biva“, saglasi se Kimer, „da Kar’a’karn nehotice vredi, kao da je dete. Mi smo snažni, tako da njegov zahtev – kakav god da je – nije bitan. Ako je to cena koju drugi moraju da plate, možemo da je platimo i mi.“

„On ne bi činio takve greške da je propisno naučen našim običajima“, promrlja Sorilea.

Avijenda ih pogleda pravo u oči. Ne, nije ga naučila onoliko dobro koliko je mogao da bude naučen – ali one znaju da je Rand al’Tor tvrdoglav. Sem toga, sada im je ravna – premda joj je teško da se tako oseća gledajući kako je Sorilea stisnula usne od neodobravanja.

Možda je to stoga što je previše vremena provodila sa mokrozemcima kao što je Elejna, ali odjednom je sagledala stvari Randovim očima. Izuzeti Aijele iz njegove cene – ako je to odista ono što namerava – časno je delo. Da on *jeste* od njih tražio isto što i od ostalih, lako je moguće da bi se te iste Mudre uvredile zbog toga što ih stavlja u isti koš s mokrozemcima.

Šta li on to namerava? U svojoj viziji nazrela je neke naznake toga, ali sve je sigur-nija da će sutrašnji dan povesti Aijele na put ka njihovoj kobi.

Mora se postarati da se to ne dogodi. To je njen prvi zadatak kao jedne Mudre i verovatno će joj to biti najvažniji zadatak u životu. *Neće* pretrpeti neuspeh.

„Njen zadatak neće biti samo da ga podučim“, kaza Amis. „Šta ne bih dala da znam da je on pod budnim pogledom neke dobre žene.“ Pogleda Avijendu u oči, lica bre-menitog porukom.

„Biće moj“, odlučno odvrati Avijenda. *Ali ne za tebe, Amis, niti za naš narod.* Zgranula se od toga koliko je snažno to osećala. Ona je Aijelka. Njen narod joj znači sve na svetu.

Ali taj izbor nije njihov izbor. Taj izbor je njen.

„Pazi se, Avijenda“, kaza joj Bair, dodirujući je po zapešću. „Promenio se otkad si otišla. Postao je snažan.“

Avijenda se namršti. „Kako to?“

„Prigrlio je smrt“, odgovori joj Amis. Zvučala je ponosno. „Možda on i dalje nosi mač i mokrozemsku odeću, ali sada je naš – napokon i istinski.“

„To moram da vidim“, reče Avijenda i ustade. „Otkriću šta budem mogla o njegovim namerama.“

„Nije ostalo još mnogo vremena“, upozori je Kimer.

„Ostala je još jedna noć“, odvrati Avijenda. „Biće dovoljno.“

Ostale klimnuše, a Avijenda poče da se oblači. Nenadano, i one joj se pridružiše u oblačenju. Izgleda da sve njene vesti smatraju dovoljno važnim da će otići da ih podele sa ostalim Mudrima, umesto da ostanu da se savetuju.

Avijenda je prva izašla iz šatora; prijaio joj je svež vazduh nakon vreline šatora za preznojavaње. Ona duboko udahnu. Um joj je bio pomućen od iznurenosti, ali spavanje će morati da sačeka.

Šator zašušta iza ostalih Mudrih. Melaina i Amis tiho su razgovarale dok su žurno odlazile u mrak. Kimer se zaputila pravo prema tomanelskom delu tabora. Možda će razgovarati sa svojim sestročcem Hanom – poglavarom Tomanela Aijela.

Avijenda krenu, ali koščata šaka je uhvati za ruku. Osvrnu se i vide Bair kako stoji pored nje, odevena u bluzu i suknju.

„Mudra“, nagonski se ote Avijendi.

„Mudra“, sa smeškom odgovori Bair.

„Mogu li nešto...“

„Hoću da idem u Ruidean“, odgovori joj Bair, gledajući nebo. „Da li bi bila tako ljubazna da mi otvoriš Kapiju?“

„Proći ćeš kroz staklene stubove.“

„Jedna od nas mora. Uprkos onome što je Amis kazala, Elenar nije spremna, a naročito nije spremna da vidi... nešto takve prirode. Ta devojka polovinu svog vremena provodi krešteći kao lešinar nad poslednjim parčencetom trule lešine.“

„Ali...“

„O, nemoj sada i ti da počinješ. Avijenda, sada si jedna od nas, ali ja sam dovoljno matora da sam se starala o tvojoj *babi* kada je bila dete.“ Bair odmahnu glavom; njena seda kosa skoro da je blistala na mesečini. „Najbolje je da ja idem“, nastavi ona. „Žene koje usmeravaju moraju da se čuvaju za predstojeću bitku. A ne želim ni da neko dete sada prolazi kroz one stubove. Ja ću to učiniti. A sada, šta bi sa onom Kapijom? Hoćeš li da mi ispuniš molbu, ili ću morati da nateram Amis da mi otvori Kapiju?“

Avijenda bi baš volela da vidi da bilo ko natera Amis na bilo šta. Možda bi Sorilea to mogla. Međutim, ništa nije rekla, već je samo izatkala odgovarajuće tkanje i otvorila Kapiju.

Utroba joj se prevrnula od pomisli na to da će još neko videti ono što je ona vide-la. Šta će značiti ako se Bair vrati sa istovetnom vizijom? Da li bi to nagovestilo da je takva budućnost izvesnija?

„Bilo je toliko strašno, je li?“, tiho upita Bair.

„Užasno. Od toga bi i koplja zajecala, a kamenje bi se pretvorilo u prah. Bair, radije bih plesala sa samim Slepnikom.“

„Onda je daleko bolje da odem ja, nego neka druga. Ovo bi trebalo da učini naj-snažnija među nama.“

Avijenda se jedva suzdrža da ne digne obrvu. Bair je žilava kao štavljena koža, ali ne može se reći ni da su druge Mudre nežne kao latice cveća. „Bair“, upita je Avijenda kada se seti nečega. „Jesi li ikada upoznala ženu po imenu Nakomi?“

„Nakomi.“ Bair izgovori to ime, kao da hoće da ga prelomi preko jezika. „To je drevno ime. Nikada nisam znala nikoga ko ga koristi. Zašto?“

„Upoznala sam jednu Aijelku dok sam putovala u Ruidean“, odgovori joj Avijen-da. „Tvrđila je da nije Mudra, ali držala se...“ Odmahnu glavom. „Pitanje je bilo puka radoznalost.“

„Pa, ubrzo ćemo otkriti neke istine u vezi s tim vizijama“, odvrati joj Bair i pođe prema Kapiji.

„Bair, šta ako *jesu* istinite?“, nije mogla a da je ne upita Avijenda. „Šta ako ništa ne možemo da uradimo?“

Bair se okrenu. „Kažeš da si videla svoju decu?“

Avijenda klimnu. O tom delu svoje vizije nije previše pričala. Delovalo joj je kao da je reč o nečemu ličnom.

„Promeni jedno od njihovih imena“, kaza joj Bair. „Nikada nemoj reći kako se to dete zvalo u viziji – čak ni nama. Onda ćeš znati. Ako jedna stvar bude različita, možda će i ostale biti drugačije. *Biće* drugačije. Avijenda, ovo nije naš usud. To je put koji ćemo izbeći. Zajedno.“

Avijenda shvati da klima glavom. Da. Jednostavna promena – sitnica, ali breme-nita značajem. „Hvala ti, Bair.“

Stara Mudra joj klimnu, pa prođe kroz Kapiju, trčeći u mraku prema gradu ispred sebe.

Talmanes grunu ramenom u golemog Troloka sa svinjskom gubicom koji je na sebi imao grubu verižnjaču. Zver je grozno bazdila na dim, mokro krzno i znojavo telo. Stvor zastenja od siline Talmanesovog napada; ta stvorenja kao da su uvek iznenađe-na kada neko napadne njih.

Talmanes se izmače, pa istrgnu mač iz boka te zveri pre nego što se ona sruši na tle. Onda iskorači i zari joj mač u grlo, ne obraćajući pažnju na krzave nokte koji su ga grebali po nogama. Svetlost iščile iz zrnastih, previše ljudskih očiju.

Ljudi su se borili, dozivali, stenjali i ubijali. Strma ulica vodila je pravo prema dvoru. Troločke horde tu su se ušančile, braneći svoj položaj i zadržavajući Družinu da ne stigne do vrha.